

Uloga obitelji u informacijskom odgoju djece

Ježovit, Lana

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:131:322615>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-20**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
Ak. god. 2021./2022.

Lana Ježovit

Uloga obitelji u informacijskom odgoju djece

Završni rad

Mentor: dr. sc. Denis Kos

Zagreb, svibanj 2022.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Lana Ježovit

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Cjeloživotno učenje i informacijska pismenost	2
2.1. Korelacija informacijske pismenosti i obrazovanja	4
2.2. Koliko su učenici upoznati s medijskom i informacijskom pismenosti unutar odgojno-obrazovnog sustava?	5
2.3. Uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologija u odgojno-obrazovnom radu ..	5
2.4. Istraživanje razvoja informacijske pismenosti u domu i školi	6
2.5. Stavovi roditelja o uporabi tehnologije u ranom djetinjstvu	7
3. Istraživanje uloge obitelji u informacijskom odgoju djece	9
3.1. Metodologija, uzorak i materijali	9
3.2. Cilj i hipoteze istraživanja.....	10
3.3. Rezultati istraživanja	11
3.4. Analiza rezultata istraživanja	31
5. Zaključak.....	32
6. Literatura.....	33
Sažetak	35
Summary	36
Prilog: Anketa	39

1. Uvod

Pri odabiru teme, željela sam povezati svoja oba studijska smjera, pedagogiju i informacijske znanosti. Od samoga početka imala sam ideju temelja i okosnice teme ovog završnog rada, a to je bilo povezivanje obitelji sa informacijsko-komunikacijskom tehnologijom i informacijskom pismenosti. Primjećivanjem prakse roditelja u svojoj okolini, bila mi je želja istražiti stajališta mladih osoba o načinima na koje su njihove obitelji i roditelji poticali korištenje tehnologije (u koje svrhe, uz koliko slobode) i razvoj informacijske pismenosti u njihovim životima.

U *Uvodu* su opisane želje i razlozi odabira teme ovoga rada. Poglavlje *Cjeloživotno učenje i informacijska pismenost* osvrće se na pojmove spomenute samim naslovom, a podijeljeno je na pet potpoglavlja, koja se odnose na položaj informacijske pismenosti i informacijsko-komunikacijskih tehnologija u odgojno-obrazovnom sustavu, učeničko poznavanje informacijske pismenosti te stavove roditelja o njenom promicanju od najranije dječje dobi. U ovim će potpoglavljima također biti prikazan i pregled istraživanja navedenih tema. Treće poglavlje *Istraživanje uloge obitelji u informacijskom odgoju djece* sadrži četiri potpoglavlja. U prvom se opisuje korištena metodologija, uzorak i materijali, u drugom se iznose pretpostavke i ciljevi istraživanja, dok su u trećem izneseni rezultati istraživanja prikupljeni provedenom online anketom. Četvrtim potpoglavljem analiziraju se dobiveni rezultati. Posljednjim poglavljem, odnosno *Zaključkom*, iznesen je kratak osvrt na odabranu temu i rezultate provedenog istraživanja.

Cilj ovog rada bio je istražiti utjecaj roditelja na korištenje tehnologije i razvitak informacijske pismenosti iz perspektive njihove djece, ali utoliko i osvijestiti važnost suradnje roditelja i odgojno-obrazovnog sustava te ukazati i na obrazovnu ulogu roditelja koja se ponekad zanemaruje.

2. Cjeloživotno učenje i informacijska pismenost

U modernim pristupima odgoju i obrazovanju često se kao glavni koncept spominje cjeloživotno učenje definirano kao cjeloživotna aktivnost učenja s ciljem unapređenja vještina, sposobnosti i znanja u sklopu osobne, društvene, građanske i poslovne perspektive¹. Cjeloživotno učenje podrazumijeva promicanje razvoja sposobnosti i znanja koje omogućavaju građanima prilagodbu „društvu znanja“ i aktivno sudjelovanje u svim aspektima društvenog i ekonomskog života te samim time utjecanje na vlastitu budućnost te uvažavanje svih oblika obrazovanja; neformalnog, formalnog i informalnog, međugeneracijskog učenja. Cjeloživotno učenje slijedi razvoj i promjene suvremenog društva te je obilježeno rastućom složenosti informacijske okoline². To se u kvalitativnom smislu odnosi na točnost, valjanost i relevantnost izvora, a u kvantitativnom smislu na količinu informacijskih izvora. Velika je povezanost cjeloživotnog učenja i informacijsko-komunikacijskih tehnologija, no osim njih od iznimne je važnosti stjecanje sposobnosti pronalaženja, pristupanja, vrednovanja i učinkovitog korištenja informacija. U tom području se aktivira uloga informacijske pismenosti koja omogućava obnavljanje, nadogradnju i selekciju vlastitih znanja te njihovih primjena. S obzirom na to da informacije zastarijevaju velikom brzinom te se isto tako mijenjaju, šire i umnažaju, znanje o tome kako pristupiti informacijama postaje važnije od samih informacija.³

Termin informacijske pismenosti razvijao se usporedno s pojavom informacijskog društva i informacijsko-tehnološkom eksplozijom, stoga su se njegova pojava i upotreba ponajprije raširile u zemljama poput SAD-a i Australije u kojima je nalet razvoja informacijskog doba bio najvidljiviji.⁴ Osim promjenama u društvenom kontekstu, informacijska pismenost svoj razvoj i širenje može pripisati i novim pristupima učenju i teorijama obrazovanja, gdje se od šezdesetih godina prošloga stoljeća prepoznaje zaokret prema kognitivnim pravcima, što je tijekom 1970-ih vidljivo i u konceptualnim težištima šireg područja informacijskih znanosti, kada korisnici i kontekst pretraživanja informacija postaju središtem istraživanja.⁵ Najučestalije pojmovno određenje informacijske pismenosti) je ono objavljeno u vidu Proglasa Američkog knjižničarskog društva iz 1989. godine kojim koncept informacijske pismenosti ulazi u diskurs

¹ Maravić, J. Cjeloživotno učenje. // Edupoint, 3, (2003), URL: <http://edupoint.carnet.hr/casopis/17/clanci/5.html> (23. svibnja 2022.).

² Ibid

³ Špiranec, S., Banek Zorica, M. Informacijska pismenost: teorijski okvir i polazišta. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

knjižničarske zajednice te se širi u domenu obrazovanja.⁶ Prema tom dokumentu osobe koje znaju kako je znanje organizirano, kako tražiti i koristiti informacije te koje su naučile kako učiti, smatrane su informacijski pismenim osobama. Fenomen pismenosti oduvijek je usko vezan uz društvene transformacije i gospodarski razvoj te je pod utjecajem političkih, društvenih, povijesnih i ideoloških uvjeta. To je posebice važno u 21. stoljeću koje je obilježeno digitalizacijom, raznim oblicima masovne komunikacije, tehnologizacijom, neograničenim načinima komuniciranja i ukidanjem razlika među kulturama.⁷ Digitalizacijom se mijenja i širi temeljni koncept opismenjavanja jer dolazi do obogaćivanja spektra sposobnosti pojedinaca potrebnih za njihov „opstanak“ u suvremeno doba. Postojeća znanja i vještine vremenom su se morala prilagoditi i nadograditi sukladno modernom kontekstu u raznim područjima, pritom ne isključujući tradicionalne aspekte pismenosti. Uz tradicionalno postavljene vještine čitanja, pisanja i računanja, pismenost u 21. stoljeću podrazumijeva i vještine poput komuniciranja, osposobljenosti za cjeloživotno učenje, korištenje informacijsko-komunikacijskim tehnologijama, razumijevanja društvenih i prirodnih zbivanja, informiranost pri donošenju odluka, osposobljenosti za rješavanje problema te vještinu funkcioniranja u timskom radu.⁸

Sve se više javlja termin funkcionalne pismenosti koja se definira kao skup vještina i znanja koja su pretpostavka za uspješno djelovanje u životu, a sadrže potrebe osobnog, društvenog i radnog života⁹. Funkcionalna pismenost, osim vještina tehnološke naravi, podrazumijeva i sposobnosti potrebne za pridobivanje znanja, koje prije svega utječu na osobni razvoj i zadovoljavanje vlastitih potreba. Na sličan način može se tumačiti i informacijska pismenost, koja u kontekstu modernog društva postaje vrstom funkcionalne pismenosti i metakompetencija čime se omogućuje usvajanje novih znanja i vještina.¹⁰ Osim informacijske, u koncepte suvremene pismenosti ubrajaju se i medijska, knjižnična, digitalna i informatička pismenost¹¹. Informacijska pismenost može se nazvati krovnom pismošću i temeljnom kompetencijom potrebnom za život u suvremenom društvu s obzirom na to da isprepliće

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

⁹ Čepić, R. Pismenost odraslih u društvenom kontekstu: magistarska radnja. Rijeka, 1997.

¹⁰ Špiranec, S., Banek Zorica, M. Informacijska pismenost: teorijski okvir i polazišta. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

¹¹ Bawden, D. Information and digital literacies: a review of concepts. // *Journal of Documentation*, 57, 2(2001), str. 218–259. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/EUM000000007083/full/html> (24. svibnja 2022.).

sposobnosti korištenja računalom, medijima, knjižnicama i digitalnom građom, čime se stvaraju temelji za cjeloživotno učenje.¹²

2.1. Korelacija informacijske pismenosti i obrazovanja

Promjenom i postavljanjem novih ciljeva u obrazovanju 21. stoljeća znatno se ističe korelacija informacijske pismenosti i obrazovanja. Brzim stvaranjem i protokom velike količine informacija u današnje vrijeme, od osobe koja se obrazuje ne može se očekivati da usvoji sve informacije unutar određenog područja, već se težište obrazovanja prebacuje na koncept učiti kako učiti. Potiče se otkrivajuće, istraživačko i problemsko učenje vođeno kritičkom prosudbom. Ako se polazi od toga da nastavnici pomažu učenicima i studentima u konstrukciji ili rekonstrukciji znanja te da ne postoje unaprijed određeni odgovori, ističe se važnost postupka baratanja informacijskim izvorima, odabir istih, njihova procjena i korištenje.¹³ Osim u obliku raspoznavanja kvalitetnih i vjerodostojnih informacija ili interpretacije složenih, nefiltriranih i nepreglednih podataka za uspješno izvršavanje zadataka i obavljanje poslova, potreba za informacijskim opismenjivanjem izražena je i u obrazovnim procesima, koji sve učestalije počivaju na tehnologiji ili podrazumijevaju prisutnost informacijsko-komunikacijskih tehnologija.¹⁴ Informacijsku pismenost unutar školskog sustava najspretnije je proučavati putem odnosa školske knjižnice i procesa učenja u školi. Knjižnica stvara podlogu za nastavu okrenutu učeniku, obnašajući zadaće odgoja, obrazovanja, informiranja, razvoja individualnih stvaralačkih sposobnosti učenika i njihove pripreme za samostalno učenje. Informacijska pismenost na razini škole obuhvaća sve aspekte kao i informacijska pismenost općenito, no fokus se stavlja na generičke aspekte s manje izraženom disciplinarnom usmjerenošću, za razliku od akademskog ili poslovnog konteksta informacijske pismenosti; stoga, informacijske kompetencije primarnog ili sekundarnog obrazovanja mogu se kategorizirati na: vještine koje se odnose na lociranje (pronalaženje informacija različitih oblika, posredstvom različitih izvora, koristeći razna pomagala), vještine koje se odnose na razumijevanje i korištenje informacija (odabir, vrednovanje, kombiniranje informacija, postavljanje pitanja, relevantnost informacija) i postizanje pozitivnih stavova i vrijednosnih sudova u odnosu na informacije (uvažavanje učenja kao cjeloživotnog procesa, njegovanje znanstvenog pristupa, sklonost upoznavanja informacijskih tehnologija).¹⁵

¹² Špiranec, S., Banek Zorica, M. Informacijska pismenost: teorijski okvir i polazišta. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

2.2. Koliko su učenici upoznati s medijskom i informacijskom pismenosti unutar odgojno-obrazovnog sustava?

Istraživano je područje upućenosti i poznavanja učenika s medijskom i informacijskom pismenosti unutar odgojno-obrazovnog sustava te moguće razlike ovisno o dobi učenika¹⁶. Sudionici su ispunjavali anketni upitnik o primjeni informacijsko-komunikacijskih tehnologija u odgojno-obrazovnom sustavu kao polazište nastavi usmjerenoj na učenike. Rezultati pokazuju kako se više od pola ukupno ispitanih učenika (55 %) tijekom školovanja susrelo s pojmom informacijske pismenosti što je važno polazište za daljnji razvitak i nastavak cjeloživotnog učenja, stručnog usavršavanja ili bilo kakvog oblika obrazovanja. Učenici su svoja znanja i stečene kompetencije iz područja informacijske pismenosti ocijenili iznad prosjeka, što pokazuje motiviranost i učinkovitost neposrednog rada nastavnika, učitelja i stručnih suradnika knjižničara za unaprjeđenje nastavnog procesa. Uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologija u odgojno-obrazovnim ustanovama se dokazala kao povremena, no razlog tome leži u manjku njihove zastupljenosti unutar odgojno-obrazovnih ustanova te u nedovoljnoj educiranosti učitelja u primjeni tehnologija tijekom nastave. Isto tako rezultati istraživanja ističu kako učenici kod pretraživanja informacija prvo koriste internetske tražilice, 89% u osnovnoj te 93% u srednjoj školi¹⁷. Dobivenim podacima potvrđuje se nužnost nastavka provođenja poučavanja informacijske i medijske pismenosti u odgojno-obrazovnom sustavu kako bi se iskoristio pun potencijal učenika i stvorio kvalitetan temelj cjeloživotnog učenja te se ističe potrebitost poučavanja učenika kako postati učinkoviti korisnik informacija, neovisno na oblik u kojem su tražene.

2.3. Uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologija u odgojno-obrazovnom radu

Informacijsko-komunikacijska tehnologija sveprisutan je i sastavni dio naših svakodnevnih života, olakšava nam aktivnosti raznih područja, pa tako i odgojno-obrazovnu djelatnost, posebice kada je riječ o generaciji Z, ili takozvanoj „internetskoj generaciji“. Pripadnici generacije Z su osobe rođene u vrijeme kada se Internet počeo razvijati te su u skladu s time i „novim“ tehnološkim okruženjem njihove životne navike drugačije u usporedbi s

¹⁶ Mlinarević, I., Stanić, I., i Zdravec, T. Primjena informacijske i komunikacijske tehnologije u odgojno-obrazovnom sustavu kao polazište nastavi usmjerenoj na učenika u osnovnim i srednjim školama. // Knjižničarstvo. 19, 1-2(2015), str. 47–60. URL: <https://hrcak.srce.hr/239658> (18. svibnja 2022.).

¹⁷ Ibid.

drugim generacijama¹⁸. Predstavljenim istraživanjem se prikazuju iskustva uporabe informacijsko-komunikacijskih tehnologija u odgojno-obrazovnom radu s generacijom Z¹⁹. Rezultati prikazuju kako nastavnici smatraju da korištenje informacijsko-komunikacijskih tehnologija potiče kreativnost te timski rad i međusobnu suradnju učenika tijekom nastavnog procesa te da se time ne smanjuje koncentracija učenika na nastavne sadržaje, no smanjeno im je kritičko razmišljanje i sposobnost vrednovanja informacija. Pravilno i kvalitetno korištenje informacijsko-komunikacijske tehnologije zahtijeva određene prilagodbe, pri čemu se predavačka uloga nastavnika, tijekom nastavnog procesa, postepeno mijenja u ulogu moderatora. Uzevši u obzir generacijski jaz, utvrđeno je da se nastavnici stariji od 40 godina teže prilagođavaju radu s novim tehnologijama od mlađih nastavnika, no da isto tako smatraju da im učenici mogu biti izvor znanja o tome kako se koristiti raznim tehnološkim alatima. Informacije se najbolje prenose i prihvaćaju putem izvora koji su nam najbliži, stoga generacija Z, koja većinu svog slobodnog vremena provodi u virtualnom svijetu, brže i lakše usvaja digitalno prezentirano gradivo. Iako suvremeno doba zahtijeva prisutnost i uporabu tehnologije, rezultati prikazuju stav nastavnika o manjku tehnološke opremljenosti škola kako bi se smisleno pratile nove generacije²⁰. Novije generacije su poznate po odmicanju od tradicije i tradicionalnih načina života na raznim područjima, stoga su promjene za zadovoljavanje njihovih potreba nužne u brojnim aspektima pa tako i u obrazovnim politikama, odnosno procesu odgoja i obrazovanja²¹.

2.4. Istraživanje razvoja informacijske pismenosti u domu i školi

Predstavljena studija slučaja provedena je s ciljem detaljne analize stečene informacijske pismenosti u školi, ali i izvan nje, u neformalnom odgojnom okruženju, točnije unutar obitelji, tijekom perioda od tri mjeseca²². U središtu studije slučaja bio je osmogodišnji dječak Rajan indijsko-kanadskog porijekla čija je škola sudjelovala u YCIL („Young Children's Informational Literacy“) projektu u kojem su učitelji poticali vježbe informacijskog

¹⁸ Golijanin, D., Miljković, M. Z., Alčaković, S. S., Gavrilović, J. M., Savković, M. Z., Stamenković, D. J. Generacija Z, Internet i obrazovanje. // Sinteza, (2014), str. 506–509. URL: https://www.researchgate.net/publication/269127259_Generacija_Z_Internet_i_obazovanje (22. svibnja 2022.).

¹⁹ Rončević, M., i Vrcelj, S. Uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologija u odgojno-obrazovnom radu s generacijom Z. // Odgojno-obrazovne teme. 3, 5(2020), str. 41–64. URL: <https://hrcak.srce.hr/clanak/362570> (6. svibnja 2022.).

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid.

²² McTavish, M. I get my facts from the Internet: A case study of the teaching and learning of information literacy in in-school and out-of-school contexts. // Journal of Early Childhood Literacy, 9, 1(2009), str. 3–28. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1468798408101104> (6. svibnja 2022.).

čitanja i pisanja, osiguravajući pritom sve potrebne materijale; knjige, časopise i potrebne software programe. U školi, Rajan je imao pristup knjigama, nešto manje školskom računalu, a iznimno rijetko internetu te je sudjelovao u raznim aktivnostima čitanja i pisanja. Kada je bio moguć, odabir knjiga temeljio se na njegovim interesima raznih područja od ljudskog tijela, kanadskih sportaša do morskih pasa, čime je prikupljao sebi zanimljive informacije i činjenice. U obiteljskom domu imao je pristup računalu kojeg je koristio za obavljanje školskih dužnosti, igranje videoigara i komuniciranje s prijateljima, nekoliko religioznih knjiga, dok je gledanje sportskih programa i praćenje vijesti iz Indije, na engleskom i istočnopandžapskom jeziku, bila jedna od učestalijih obiteljskih aktivnosti. Samim uvidom u način njegova života, unutar obitelji i u kontekstu škole, može se razlikovati spektar informacija koje su bile u njegovom dosegu. Rezultatima je prikazano da se poučavanje informacijske pismenosti u školi, putem knjiga, odvija na vrlo uobičajen i autonoman način kojim se lako isključuju učenici poput Rajana, drugog porijekla, dvojezični i tome slično. Nude im se određeni izvori s određenim spektrom informacija čime se ograničavaju interesi, želje, ali i sloboda učenika. S druge strane, unutar obitelji, Rajan je sve informacije dobivao putem medija, interneta i popularne kulture čime je njihov opseg bio širi i lakšezadovoljavao njegove interese. Podaci koje je dobivao razgovorom s članovima obitelji nerijetko su se svodili na područja njihova interesa; kulturu njihove zemlje, politiku, sport. Ovim istraživanjem prikazuje se ispreplitanje informacijskog odgoja unutar i izvan školskog konteksta, važnost njihove povezanosti i ključnost suradnje obitelji i školskih djelatnika čime se jedino pravilno može utemeljiti, usmjeriti i razvijati informacijska pismenost²³.

2.5. Stavovi roditelja o uporabi tehnologije u ranom djetinjstvu

Zbog utjecaja negativnih izjava u medijima roditelji u suvremeno doba pogrešno shvaćaju svrhu i utjecaj tehnologije na djecu. Stvaraju sliku o tome kako će, primjerice, djeca igrati agresivne igre neprimjerenog sadržaja, čime zanemaruju potencijal tehnologije u svrhu njena korištenja za učenje, kreativnu igru i nove načine socijalizacije²⁴. Veliku ulogu u oblikovanju ovakvih stavova igraju razlike među generacijama te tehnologija koja je današnjim generacijama mnogo dostupnija nego onim starijima, stoga se kod roditelja nerijetko javlja strah od toga da neće znati i moći pomoći djetetu kod korištenja tehnologije, ako će to biti

²³ Ibid.

²⁴ Mikelic Preradovic, N., Lešin, G., & Šagud, M. Investigating Parents' Attitudes towards Digital Technology Use in Early Childhood: A Case Study from Croatia. // *Informatics in education*, 15, 1(2016), str. 127–146. URL: https://www.researchgate.net/publication/303239769_Investigating_Parents'_Attitudes_towards_Digital_Technology_Use_in_Early_Childhood_A_Case_Study_from_Croatia (23. svibnja 2022.).

potrebno, da ih neće moći zaštititi od opasnosti digitalnog okruženja te da neće moći shvatiti za što i kako djeca koriste tehnologiju u vrtiću ili školi. Kako bi roditelji mogli shvatiti korištenje tehnologije u odgojno-obrazovnim ustanovama moraju biti upoznati s time u koje svrhe djeca koriste računala, mobitele ili druge oblike tehnologije kod kuće²⁵. Ovim istraživanjem ispituje se stav roditelja djece vrtićke dobi o poučavanju informacijske, računalne i digitalne pismenosti u vrtićima. Od ispitanih obitelji, samo jedna je izjavila da ne posjeduje pametne telefone, računalo, tablet ili tome slične uređaje dok od ostatka ispitanika koji posjeduju neki od tehnoloških uređaja, 46% njih djeci omogućuje pristup i korištenje istih. Većina ispitanih roditelja prepoznaje i cijeni vrijednost računala, mobitela i interneta dok najneutralniji roditeljski stavovi pružaju dobar uvid u njihove brige i strahove vezane uz razvitak tehnologije i njene uloge u njihovim životima. Takvi stavovi ukazuju na njihovu svijest o korisnim, ali i opasnim sadržajima na internetu te o problemu pažljivog odabira sadržaja korisnika. Većina roditelja je podržala poučavanje i razvitak informacijske pismenosti te izrazila želju za sudjelovanjem u radionicama koje bi im pobliže objasnile pozitivne i negativne učinke tehnologije na djecu predškolske dobi. Rezultatima je uočena želja i podrška roditelja uvođenju poučavanja informacijske i digitalne pismenosti u obrazovne programe vrtića, ali i prisutnost brige o socijalnom životu i zdravlju djeteta zbog utjecaja i korištenja tehnologije²⁶.

²⁵ Ibid.

²⁶ Ibid.

3. Istraživanje uloge obitelji u informacijskom odgoju djece

Teorijskim okvirom prikazanim putem odabrane literature predstavljena su područja vezana uz brojne aspekte informacijskog odgoja. U prvoj tematskoj cjelini definiran je koncept cjeloživotnog učenja, informacijske pismenosti te njihova međusobna povezanost. Osim toga, istaknuta je korelacija informacijske pismenosti i obrazovanja. U ostatku teorijskog okvira predstavljena su istraživanja s tematikom informacijske pismenosti i opismenjavanja u odgojno-obrazovnom procesu, uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologija te na to nadovezani stavovi roditelja, čime se veže i upotpunjuje slagalica ovog istraživanja. Pruženim osvrtom na relevantna područja stvara se bolje razumijevanje i uvid u problematiku ovog istraživanja, utjecaja obitelji i određenih faktora na korištenje informacijsko-komunikacijskih tehnologija i razvitak informacijske pismenosti kod djece.

Prvo potpoglavlje predstaviti će uzorak, materijale i metode, a sljedeće postavljene ciljeve i pretpostavke istraživanja, dok će u posljednjem potpoglavlju biti prikazani i prezentirani rezultati.

3.1. Metodologija, uzorak i materijali

Svi podaci istraživanja dobiveni su provođenjem anonimne online ankete, izrađene putem Googleovog obrasca za izradu anketnih upitnika, koja se sastojala od dvadeset i četiri pitanja, pretežito zatvorenog tipa.

Uzorkovanje ispitanika provedeno je metodom snježne grude; poveznica za pristup anketi prosljeđena je prvom krugu ispitanika putem besplatne mobilne aplikacije za komunikaciju (WhatsApp) koji su ju prosljeđivali dalje, zatim ju je drugi krug ispitanika prosljeđivao trećem i tako dalje, čime se stvarao prigodan uzorak ispitanika ovog istraživanja. U prvom krugu ciljna skupina ispitanika bili su studenti te srednjoškolci, točnije maturanti, vodeći se pretpostavkom da će s obzirom na vrijeme i način odrastanja davati najrelevantnije odgovore na pitanja.

Prvim setom pitanja ispituju se dob i spol ispitanika, radni status (učenik, student, zaposlen), imaju li braće i/ili sestara, stupanj obrazovanja roditelja te procjena socioekonomskog statusa njihove obitelji. U drugom setu pitanja nalaze se dva pitanja otvorenog tipa kojima se ispituje dob u kojoj su ispitanici prvo posjedovali neke od tehnoloških uređaja (mobitel, računalo, tablet...). Sljedećih šest pitanja odnosi se na uporabu informacijsko-komunikacijskih tehnologija, njihovu dostupnost, utjecaj roditelja, braće i sestara i pruženu slobodu pri njihovom korištenju. Ispitanici na ova pitanja odgovaraju davajući ocjenu od jedan do pet, odnosno Likertovom skalom, gdje ocjenom jedan predstavljaju potpuno neslaganje s tvrdnjom,

a ocjenom pet slaganje u potpunosti. Trećim setom pitanja ispituje se ispitanikov način pretraživanja informacija, svrhe za koju koristi tehnologiju, informacijska pismenost i utjecaj obitelji na razvitak iste. Isto tako se i u ovom setu na većinu pitanja odgovara Likertovom skalom procjene, dva su pitanja poluotvorenog tipa dok je na jedno moguće pružiti višestruki odgovor.

3.2. Cilj i hipoteze istraživanja

Predstavljenom literaturom jasno je da školski sustav i odgojno-obrazovni proces utječu, potiču i žele razvijati informacijsku pismenost kod djece, čak od predškolske dobi, kako bi se naučilo kako učiti te kako pravilno dolaziti do informacija, vrednovati, koristiti i prenositi ih. Cilj je ovog istraživanja prikazati ulogu obitelji u informacijskom odgoju, povezati utjecaj roditelja s korištenjem informacijsko-komunikacijske tehnologije i razvojem informacijske pismenosti kod djece, upravo iz perspektive te djece odnosno današnjih mladih.

Temeljna pretpostavka istraživanja polazi od toga da su današnji mladi (srednjoškolci, studenti) odrastali u doba kada je njihov razvoj pratio i razvoj tehnologije, čime njihovo okruženje postaje poticajno za razvoj informacijske pismenosti i bolje poznavanje baratanja informacijsko-komunikacijskim tehnologijama. Stoga je prva pretpostavka da se mladi smatraju informacijski pismenima te da posjeduju bolje vještine korištenja informacijsko-komunikacijske tehnologije od starijih članova svoje obitelji, konkretnije roditelja.

Druga pretpostavka je da mladi smatraju kako su njihovi roditelji pozitivno utjecali na razvoj njihove informacijske pismenosti i na učenje korištenja tehnologije.

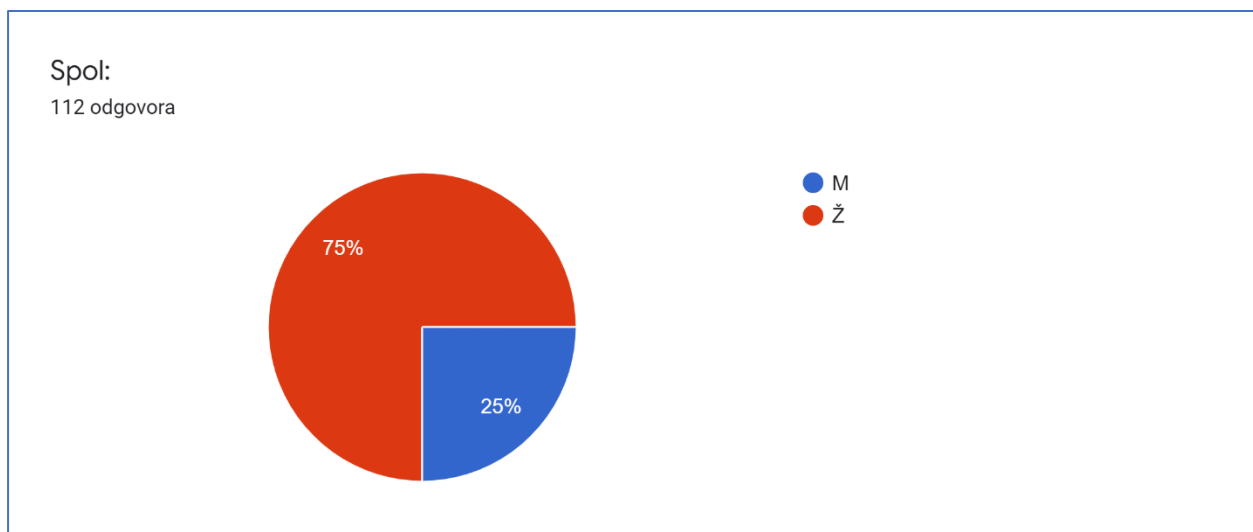
Sljedeća hipoteza uključuje utjecaj faktora poput socioekonomskog statusa obitelji na korištenje informacijsko-komunikacijske tehnologije. Točnije, očekuje se da su ispitanici procijenjenog iznadprosječnog socioekonomskog statusa imali raniji pristup tehnologiji poput mobitela ili računala.

S obzirom na sveprisutnost interneta u svim područjima svakodnevnog života, posebice kod mlađih generacija, četvrta pretpostavka je kako mladi najčešće kao izvor pretraživanja i prikupljanja informacija koriste Internet.

Posljednja, peta pretpostavka je mladi čija oba roditelja imaju visok stupanj obrazovanja, procjenjuju da je obitelj više utjecala na njih kada je riječ o razvoju informacijske pismenosti, od mladih čiji roditelji imaju niži stupanj obrazovanja.

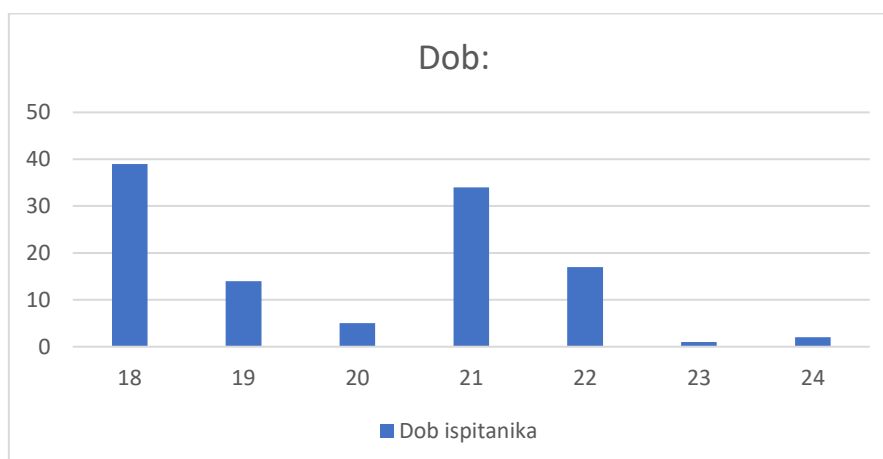
3.3. Rezultati istraživanja

Istraživanje je provedeno tijekom svibnja 2022. godine, a anketi je pristupilo ukupno 112 ispitanika s područja grada Zagreba i Zagrebačke županije. Većinu ispitanika čine osobe ženskog spola, njih 84, dok je osoba muškog spola 28. . S obzirom na to da je riječ o prigodnom uzorku i metodi snježne grude nije se moglo utjecati na strukturu ispitanika, pa tako ni na njihovu zastupljenost prema spolu.

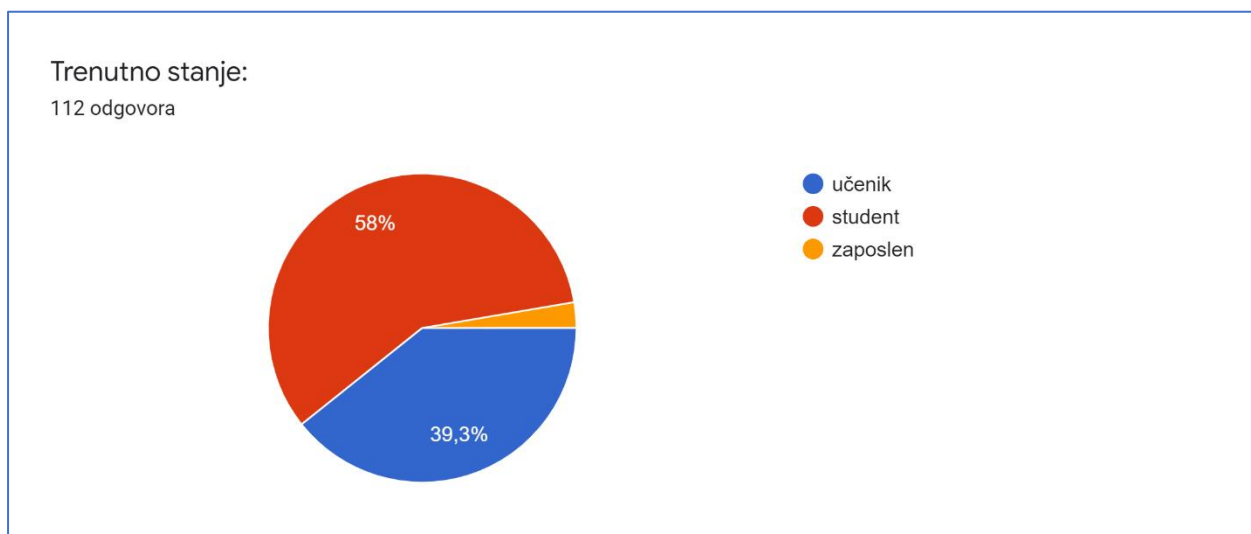
Slika 1 Prikaz ispitanika prema spolu

Drugim pitanjem ustanovila se dob ispitanika, koja je bila u rasponu od 18 do 24 godine. Najveći dio njih u dobi je od osamnaest godina, njih 39, a zatim od 21 godine, njih 34. Ispitanici ove dobi odličan su uzorak s obzirom na područje istraživanja. Zbog okolnosti njihova odrastanja, konkretnije vremena u kojem se velikom brzinom razvijala tehnologija, ovi ispitanici mogli su davati najrelevantnije odgovore na postavljena pitanja.

Slika 2 Prikaz dobi ispitanika

Provedenim istraživanjem ispitao se i radni status mladih, a rezultati su prikazali da 58 % ispitanika čine studenti, njih 65, učenika je 44 odnosno 39,3 %, dok su samo tri ispitanika (2,7 %) zaposlena.

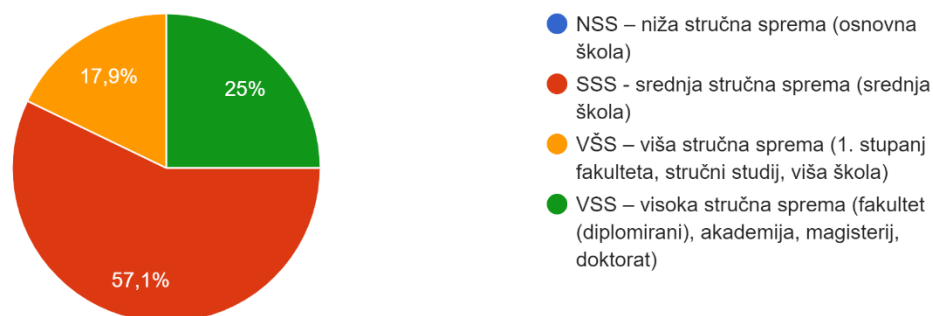

Slika 3 Radni status ispitanika

Sljedeća dva pitanja odnose se na stupanj obrazovanja očeva i majki ispitanika. Kod oba roditelja najveća je zastupljenost posjedovanja srednje stručne spreme, odnosno završene srednje škole. Nema ispitanika čiji očevi imaju samo niži stupanj obrazovanja, odnosno samo završenu osnovnu školu, dok 3 majke, odnosno 2,7 %, imaju samo nižu stručnu spremu. Ovi podaci potrebni su za ispitivanje povezanosti, točnije utjecaja stupnja obrazovanja roditelja na poticanje obrazovanja djece, odnosno informacijskog opismenjavanja. Kod samo 23 ispitanika oba roditelja imaju visoku stručnu spremu, a upravo od njih očekivan je najveći utjecaj na razvoj informacijske pismenosti djece.

Razina obrazovanja oca/skrbnika:

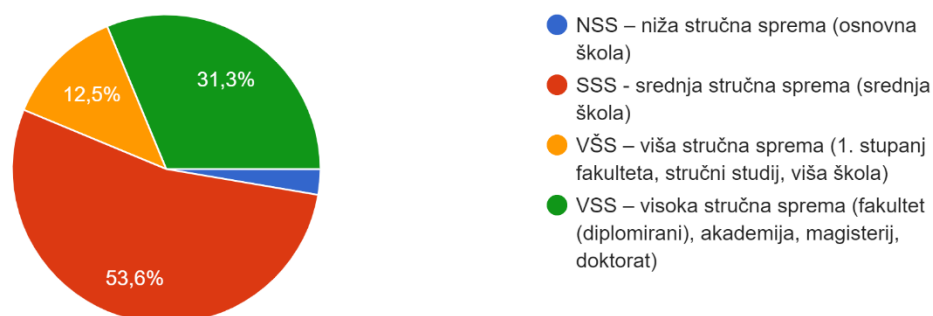
112 odgovora

Slika 4 Prikaz stručne spreme očeva ispitanika

Razina obrazovanja majke/skrbnice:

112 odgovora

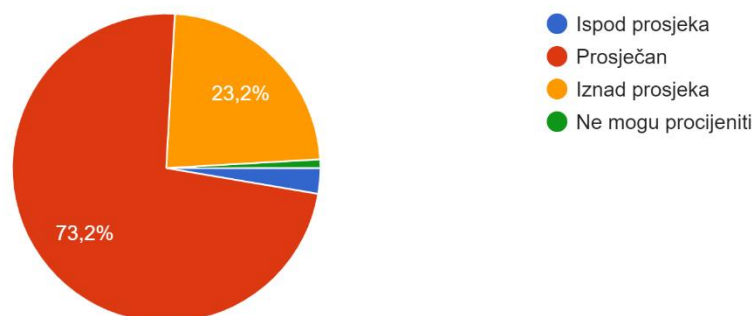

Slika 5 Prikaz stručne spreme majki ispitanika

Šestim pitanjem ispitala se procjena socioekonomskog statusa obitelji ispitanika. Odgoj i obrazovanje ponekad mogu zahtijevati stvari koje si ne može svatko priuštiti. Primjerice, određeni tehnološki uređaji ne moraju biti nužni za neke aspekte odgoja i obrazovanja, ali uvelike mogu olakšati i približiti taj proces djeci. Upravo iz tog razloga ispitivao se faktor socioekonomskog statusa obitelji ispitanika jer i on uvelike utječe na dostupnost informacijsko-komunikacijske tehnologije i njeno korištenje. 82 ispitanika socioekonomski status svoje obitelji procijenili su kao prosječan, 23,2 % ispitanika, odnosno njih 26 procijenili su ga iznadprosječnim, 3 ispitanika procijenilo ga je ispodprosječnim, dok jedna osoba nije mogla procijeniti socioekonomski status svoje obitelji.

Kako procjenjujete socioekonomski status svoje obitelji?

112 odgovora

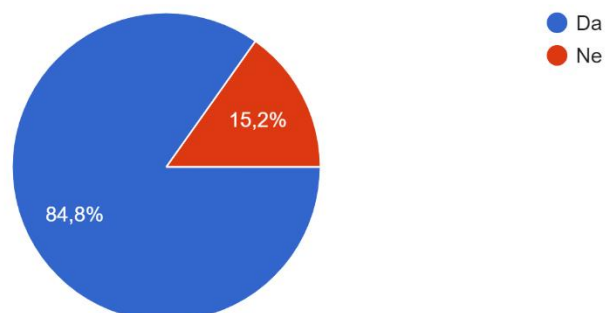

Slika 6 Prikaz procjene socioekonomskog statusa obitelji ispitanika

Zadnjim u prvom setu pitanja ispitivalo se imaju li ispitanici braće i/ili sestara kako bi se kasnije mogao ispitati i njihov utjecaj na razvoj informacijske pismenosti ispitanika. Većina ispitanika ovog istraživanja ima braću i/ili sestre.

Imam braću i/ili sestre

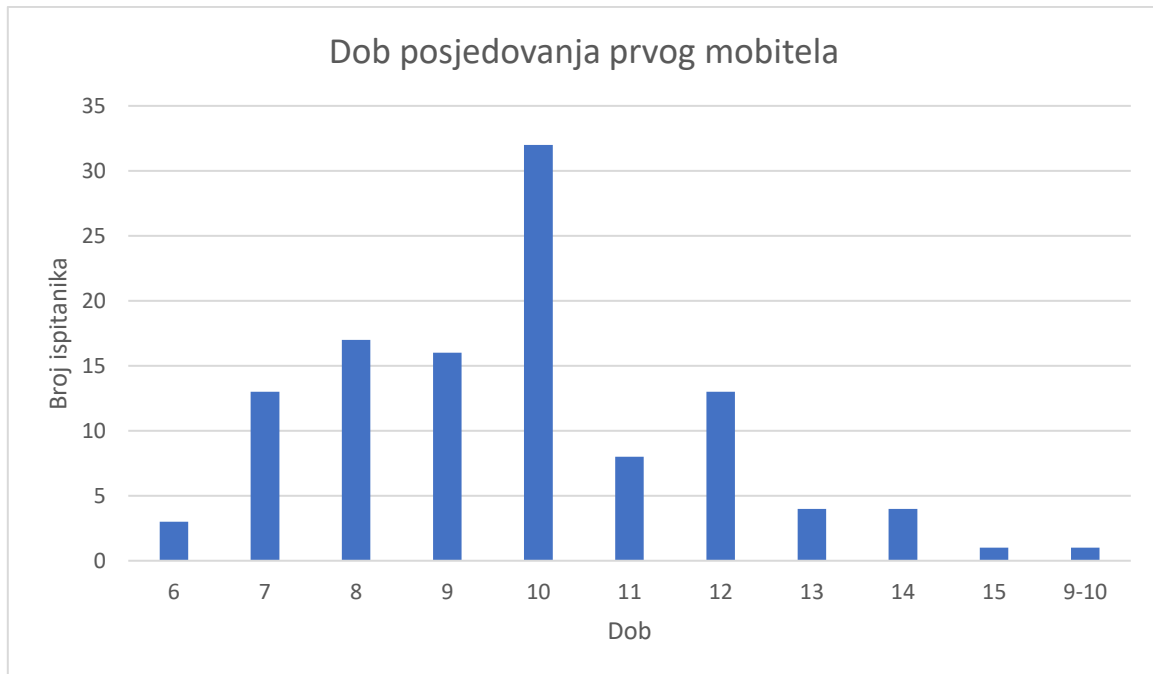
112 odgovora

Slika 7 Prikaz ispitanika s braćom i/ili sestrama

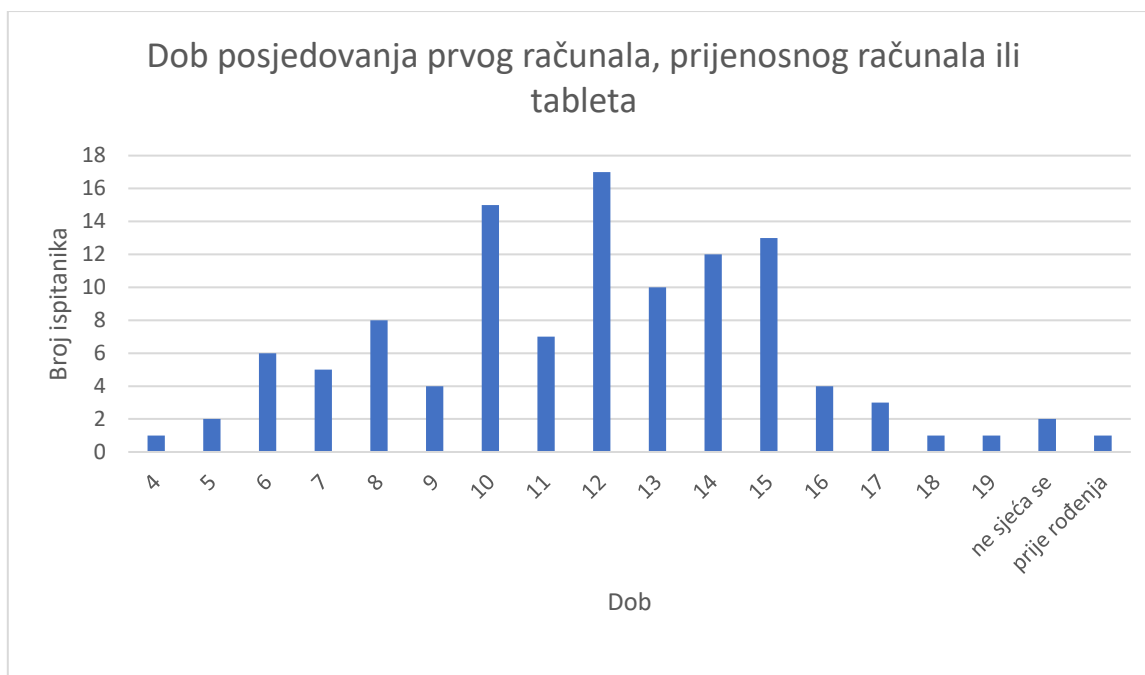
Drugi set sastoji se od osam pitanja, prva dva otvorenog tipa dok su na ostala ispitanici odgovarali putem Likertove skale procjene od jedan do pet, gdje jedan predstavlja njihovo potpuno neslaganje s danom tvrdnjom, a pet potpuno slaganje. Prvim pitanjem ovog seta ispituje se dob ispitanika u kojoj su imali prvi mobitel. Pametni telefoni neki su od najčešćih uređaja s kojima vidamo djecu od najranije dobi. Pružaju im ulazak u virtualni svijet, u kojem unutar nekoliko klikova mogu doprijeti do gotovo svega što požele. Upravo od te dobi djecu se može poticati na razvoj informacijske pismenosti, pa čak i putem običnog mobitela. Kao što je već i spomenuto, kod roditelja se nerijetko javlja strah izlaganja djece tehnologiji u preranoj

dobi, čime se često zanemaruju njeni potencijali i mogućnosti. Najviše ispitanika prvi mobitel dobilo je u dobi od deset godina, točnije njih 32. Tri ispitanika posjedovala su prvi mobitel već sa šest godina, dok je jedan ispitanik prvi mobitel imao u dobi od 15 godina, što je ujedno i najstarija dob.

Slika 8 Prikaz dobi posjedovanja prvog mobitela

Sljedeće pitanje ispituje dob u kojoj su ispitanici imali prvo računalo, prijenosno računalo ili tablet, neke od uređaja koji su sastavni dio gotovo svakog kućanstva. Granice njihove svrhe i mogućnosti korištenja svakodnevno se pomiću, a samim time i mogućnosti informacijskog opismenjavanja. Najveći broj ispitanika posjedovao je neki od ovih uređaja po prvi put u dobi od 12 godina, njih 17 (15,1 %), a zatim u dobi od 10 godina, njih 15 (13,4 %). Jedan ispitanik odgovorio je da je prvo računalo, prijenosno računalo ili tablet posjedovao već u dobi od četiri godine što je ujedno i najmanja navedena dob, dok je najveća navedena dob ona od 19 godina, koja isto tako vrijedi samo za jednog ispitanika.

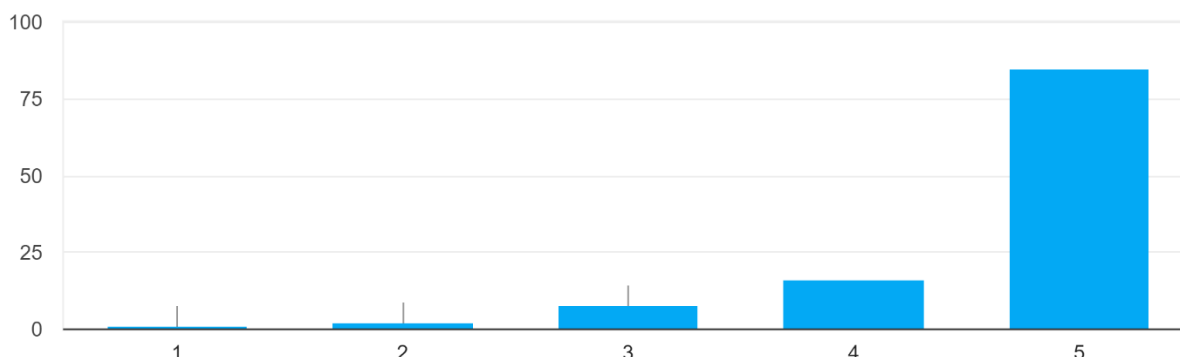

Slika 9 Prikaz dobi posjedovanja prvog računala, prijenosnog računala ili tableta

Treće u nizu drugog seta pitanja glasilo je „Tijekom djetinjstva/odrastanja sam imao/-la pristup informacijsko-komunikacijskim tehnologijama dovoljan za zadovoljavanje potreba odgoja i obrazovanja.“ na koje su ispitanici odgovarali ocjenom slaganja s danom tvrdnjom putem Likertove skale procjene od jedan do pet. Samo je jedan ispitanik (0,9 %) ocjenom 1 izrazio svoje potpuno neslaganje s tvrdnjom. Njih 85, odnosno 75,9 % ukupno ispitanih, ocjenom 5 u potpunosti se složilo s tvrdnjom, to jest smatraju kako su tijekom odrastanja imali dovoljan pristup informacijsko-komunikacijskoj tehnologiji kako bi zadovoljili potrebe odgoja i obrazovanja. Svoje slaganje s tvrdnjom potvrdilo je 16 ispitanika (14,3 %). Osim od ukupno 112 ispitanika, neutralnog je stava, dok su dva ispitanika iskazala neslaganje s tvrdnjom.

Tijekom djetinjstva/odrastanja sam imao/-la pristup informacijsko komunikacijskim tehnologijama dovoljan za zadovoljavanje potreba odgoja i obrazovanja.

112 odgovora

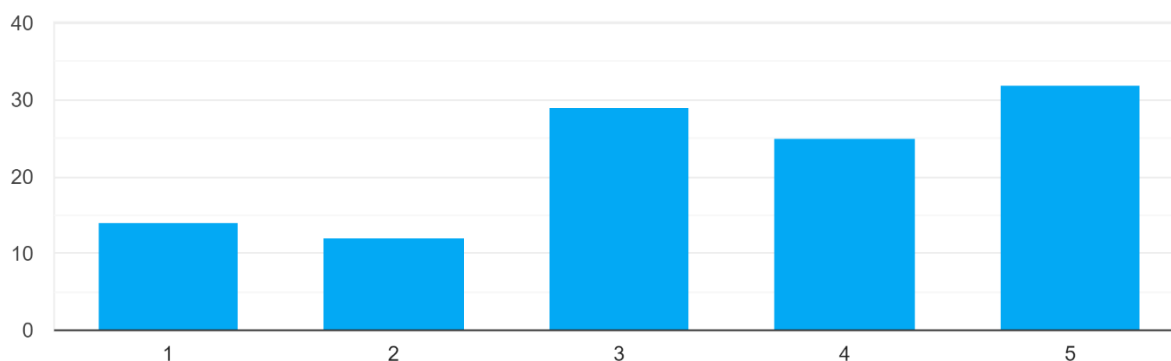

Slika 10 Prikaz pristupa IKT-u za zadovoljavanje potreba odgoja i obrazovanja

Sljedećim pitanjem ispituje se dana sloboda od strane roditelja pri korištenju informacijsko-komunikacijskih tehnologija. S tvrdnjom „Roditelji/skrbnici su ograničavali i kontrolirali vrijeme koje sam provodio/-la koristeći tehnologiju.“ 32 od ukupno 112 ispitanika se u potpunosti složilo što čini njih 28,6 %. 29 ispitanika (25,9 %) bili su neutralna stajališta što je vidljivo po procjeni ove tvrdnje s ocjenom tri, niti se slažem niti se ne slažem. Svoje potpuno neslaganje iskazalo je 14 ispitanika, odnosno 12,5 % od ukupnog broja ispitanih. 22,3 % ispitanika, preciznije njih 25 složilo se s ovom tvrdnjom dok se 10,7 %, odnosno njih 12 nije složilo.

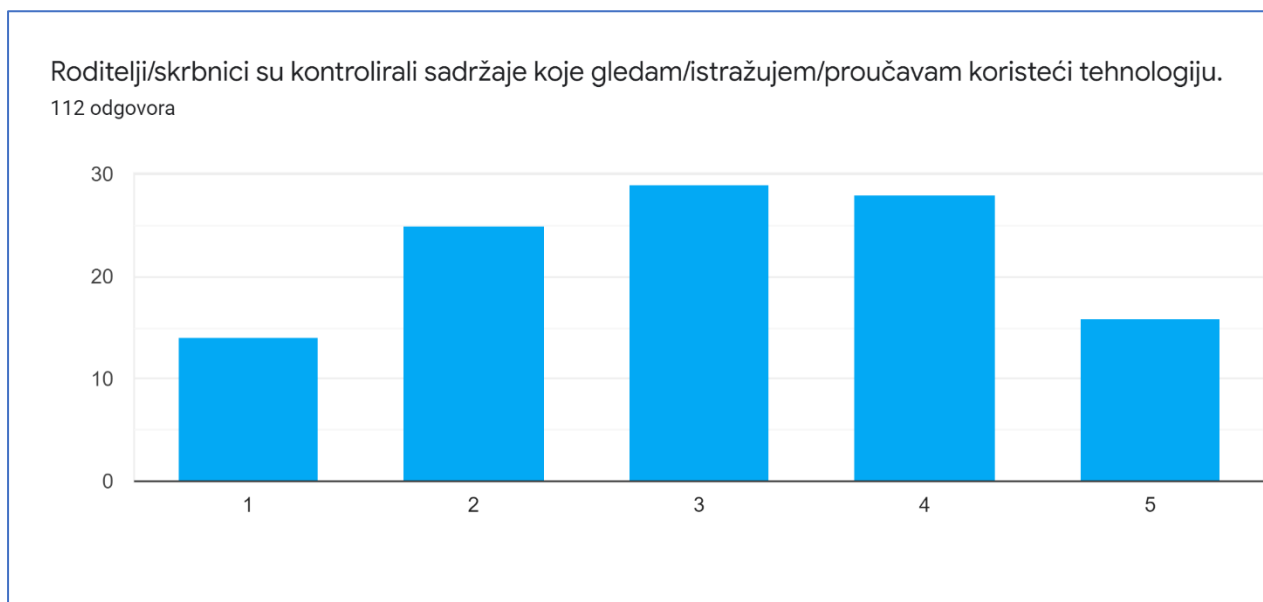
Roditelji/skrbnici su ograničavali i kontrolirali vrijeme koje sam provodio/-la koristeći tehnologiju.

112 odgovora

Slika 11 Prikaz dane slobode pri korištenju IKT-a

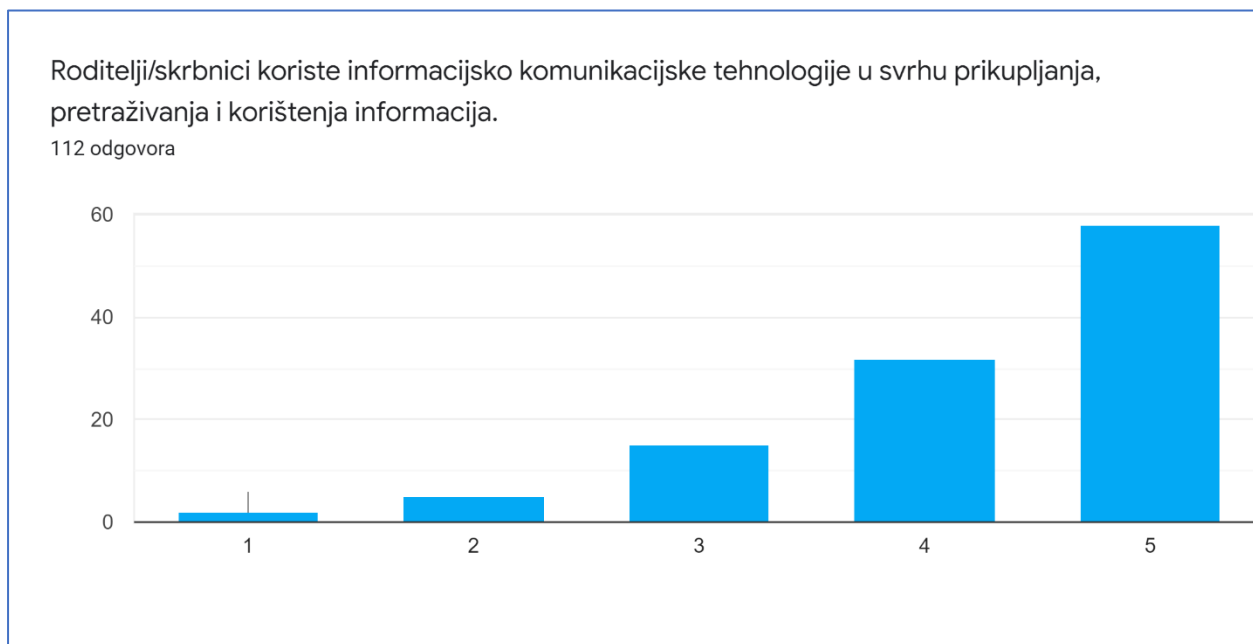
Petim pitanjem drugog seta ispitivalo se koliko roditelji kontroliraju sadržaje koja djeca konzumiraju koristeći tehnologiju. Kod tvrdnje „Roditelji/skrbnici su kontrolirali sadržaje koje gledam/istražujem/proučavam koristeći tehnologiju.“ najdominantnija je neutralnost ispitanika, njih 29, odnosno 25,9 % od ukupnog broja ispitanika procijenilo ju je ocjenom tri, niti se slažem niti se ne slažem. Slijedi ju ocjena četiri, kojom su ispitanici potvrdili svoje slaganje sa zadanom tvrdnjom, točnije njih 28 (25 %), a zatim ocjena dva kojom je istaknuto neslaganje s tvrdnjom od strane 25 ispitanika. 16 ispitanika u potpunosti se složilo s postavljenom tvrdnjom. Roditelji 14 ispitanika uopće nisu kontrolirali sadržaje koje njihova djeca gledaju, istražuju ili proučavaju koristeći tehnologiju, što je dokazano ocjenom jedan, u potpunosti se ne slažem.

Slika 12 Prikaz kontrole sadržaja koji djeca konzumiraju tehnologijom

Sljedećim pitanjem ispitivao se jedan od aspekata informacijske pismenosti, konkretnije prikupljanje, pretraživanje i korištenje informacija putem informacijsko-komunikacijskih tehnologija, ali od strane roditelja ispitanika. 58 ispitanika, odnosno 51,8 % od ukupnog broja ispitanika u potpunosti se slaže s tvrdnjom „Roditelji/skrbnici koriste informacijsko-komunikacijske tehnologije u svrhu prikupljanja, pretraživanja i korištenja informacija.“. Djeca takvih roditelja mogu biti potaknuta na razvoj informacijske pismenosti i njenih aspekata, ako ništa onda naučenim ponašanjem i onime što vide unutar svoje okoline. 32 ispitanika se slaže s postavljenom tvrdnjom, čime se može vidjeti da roditelji većine ispitanika koriste informacijsko-komunikacijske tehnologije pri prikupljanju, pretraživanju i korištenju informacija. No tada se javlja pitanje, koristi li se tehnologija u te svrhe svojim punim potencijalom, na najkvalitetniji i najproduktivniji način ili samo zato što je postala

ustaljeni, svakodnevni izvor brojnih informacija? Petero ispitanika se ne slaže, a dvoje se u potpunosti ne slaže s postavljenom tvrdnjom.

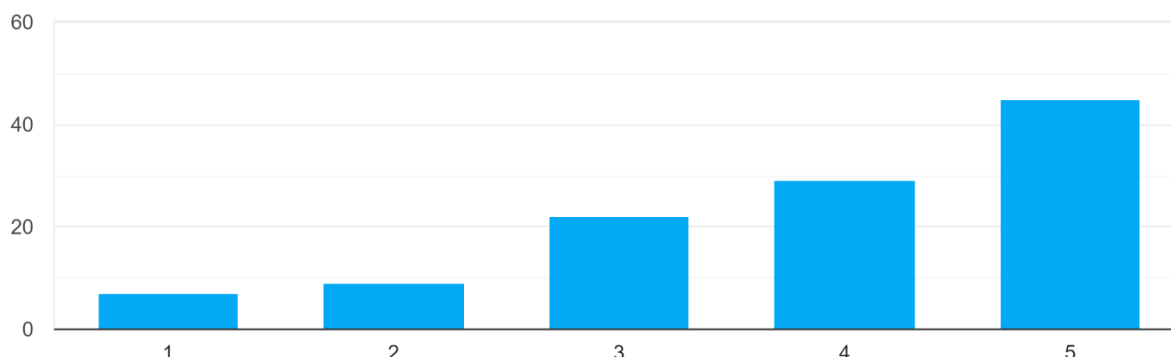

Slika 13 Prikaz korištenja IKT-a (prikupljanje, pretraživanje, korištenje informacija) od strane roditelja

Predzadnjim pitanjem ovoga seta ispitivao se utjecaj roditelja u obliku poticaja na razvoj jednog od elemenata informacijske pismenosti kod djece, a to je pretraživanje informacija. Manjkom volje, želje i strpljenja roditelji nerijetko djeci sve „serviraju na pladnju“ ne znajući da im time čine medvjedu uslugu, ono što treba jest potaknuti i usmjeriti djecu kako bi bili što samostaljniji, sposobniji i neovisniji, što se želi ispitati tvrdnjom „Kada mi nešto nije bilo jasno (neki pojam, termin, naziv, značenje riječi...) roditelji/skrbnici su me poticali da sam/-a istražim i pronađem odgovor na svoje pitanje.“. Jedno obično “potraži sam/-a” može biti dobar korak za poticanje razvitka informacijske pismenosti i načina pretraživanja informacija. 45 ispitanika u potpunosti se složilo s tom tvrdnjom, odnosno 40,2 % ukupno ispitanih. 25,9 % ispitanika, točnije njih 29 slaže se postavljenom tvrdnjom čime je ipak vidljiva aktivnost i poticaj roditelja. 6,3 % uopće nije bilo potaknuto od strane roditelja na samostalno pretraživanje željenih, nepoznatih informacija, što je dokazano odabirom ocjene jedan kojom se ističe potpuno neslaganje s tvrdnjom.

Kada mi nešto nije bilo jasno (neki pojam, termin, naziv, značenje riječi...) roditelji/skrbnici su me poticali da sam/-a istražim i pronađem odgovor na svoje pitanje.

112 odgovora

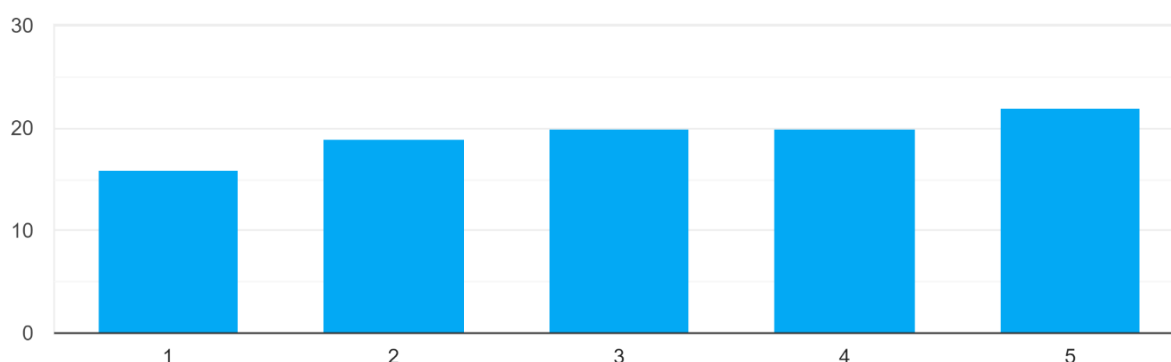

Slika 14 Prikaz poticaja roditelja na pretraživanje informacija

Posljednje pitanje drugog seta odnosi se na utjecaj braće i/ili sestara na korištenje informacijsko-komunikacijskih tehnologija ispitanika. Kod tvrdnje „Braća i/ili sestre su utjecali na moje korištenje informacijsko-komunikacijskih tehnologija.“ raspon odgovora, to jest procjena, je podjednako raspoređena kroz svih pet ponuđenih ocjena. Ovo područje trebalo bi se podrobnije ispitati, pritom uzevši u obzir i neke druge faktore poput dobi braće i/ili sestara, moglo bi se očekivati kako bi oni stariji imali veći utjecaj na one mlađe.

(ukoliko imate braću i/ili sestre) Braća i/ili sestre su utjecali na moje korištenje informacijsko komunikacijskih tehnologija.

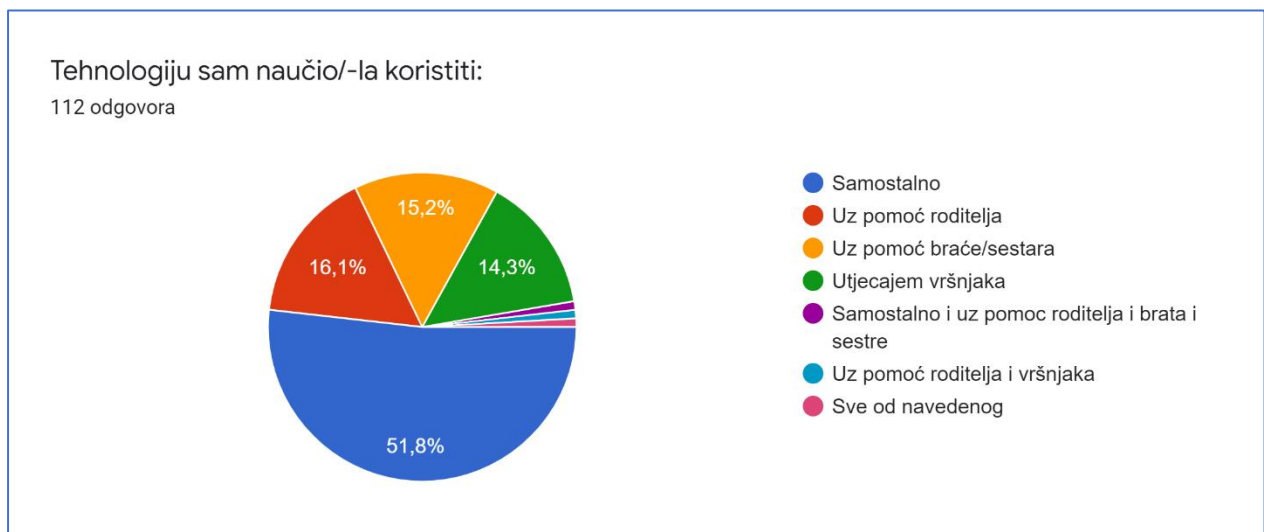
97 odgovora

Slika 15 Prikaz utjecaja braće i/ili sestara na korištenje IKT-a

Treći, ujedno i posljednji set pitanja usmjeren je k ispitivanju svrhe i načina korištenja tehnologije te informacijske pismenosti.

Prvim pitanjem provjerava se način putem kojeg su ispitanici naučili koristiti tehnologiju. Pitanje je poluotvorenog tipa gdje su ispitanici osim već ponuđenih odgovora mogli sami nadodati svoj. Stoga na pitanje „Tehnologiju sam naučio/-la koristiti:“ većina ispitanika, njih 58 odabire odgovor „Samostalno“, što je bilo i očekivano s obzirom na odrastanje u doba kada je osobni razvoj popraćen razvojem tehnologije. 18 ispitanika naučilo je koristiti tehnologiju uz pomoć roditelja, 17 njih uz pomoć braće i sestara, a njih 16 utjecajem vršnjaka. Jedan ispitanik tehnologiju je naučio koristiti kombinacijom samostalnog znanja, utjecajem roditelja i utjecajem brata i sestre. Uz pomoć roditelja i vršnjaka jedan je ispitanik naučio koristiti tehnologiju te isto tako jedan kombinacijom svih već ponuđenih odgovora.

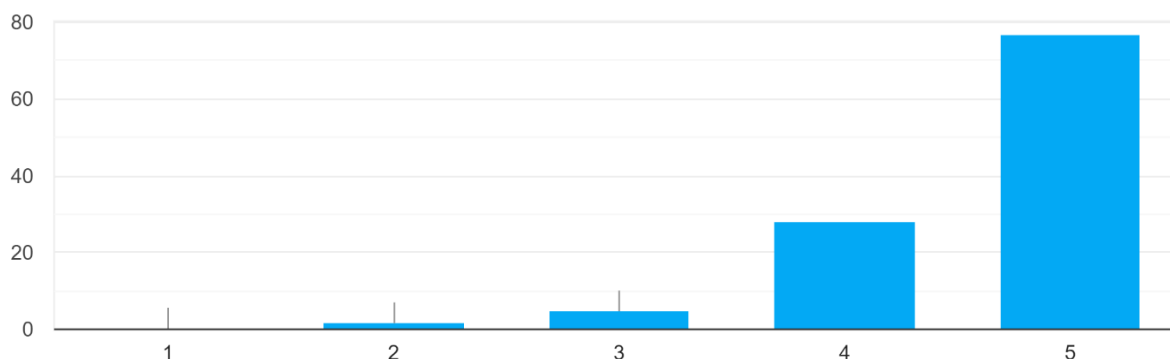

Slika 16 Prikaz utjecaja okoline na učenje korištenja tehnologije

S obzirom na to da današnja mladež pretežno živi u virtualnom svijetu i da su tehnologija, mediji i društvene mreže dio svakodnevice, te da se putem istih često odvija i neki oblik komunikacije, sljedećim pitanjem želi se utvrditi koriste li mladi tehnologiju najčešće upravo za pristup raznim društvenim mrežama, medijima i portalima. S tvrdnjom „Tehnologiju najčešće koristim za pristup portalima, društvenim mrežama, medijima i za komunikaciju.“ 68,8 % od ukupnog broja ispitanika, dakle njih 77 se u potpunosti slaže. Samo dva ispitanika, odnosno 1,8 %, se ne slaže dok se nijedna osoba u potpunosti ne slaže. 28 ispitanika, točnije 25 % ispitanih se slaže s ovom tvrdnjom. Iako je riječ o prigodnom uzorku, ovim rezultatima moglo bi se i generalizirati, ne samo na temelju njih već i na onome što je vidljivo u našim svakodnevnica. Mladi gotovo kao da više ni ne znaju za život bez društvenih mreža, aplikacija za komunikaciju i pristup raznim medijima u svakom trenu.

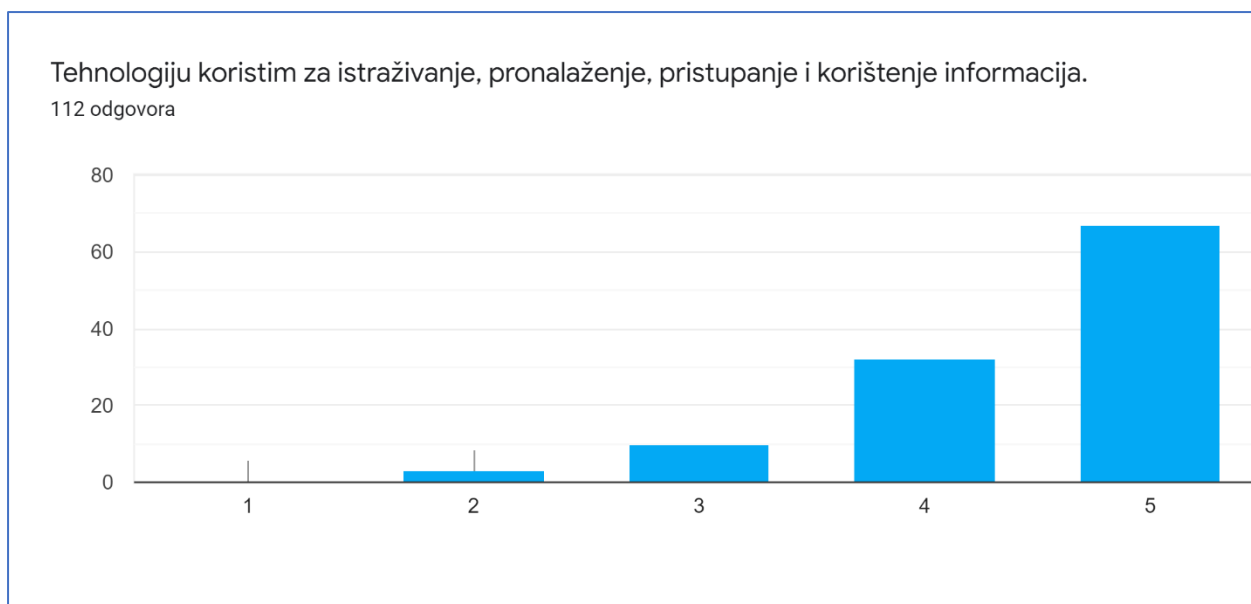
Tehnologiju najčešće koristim za pristup portalima, društvenim mrežama, medijima i za komunikaciju.

112 odgovora

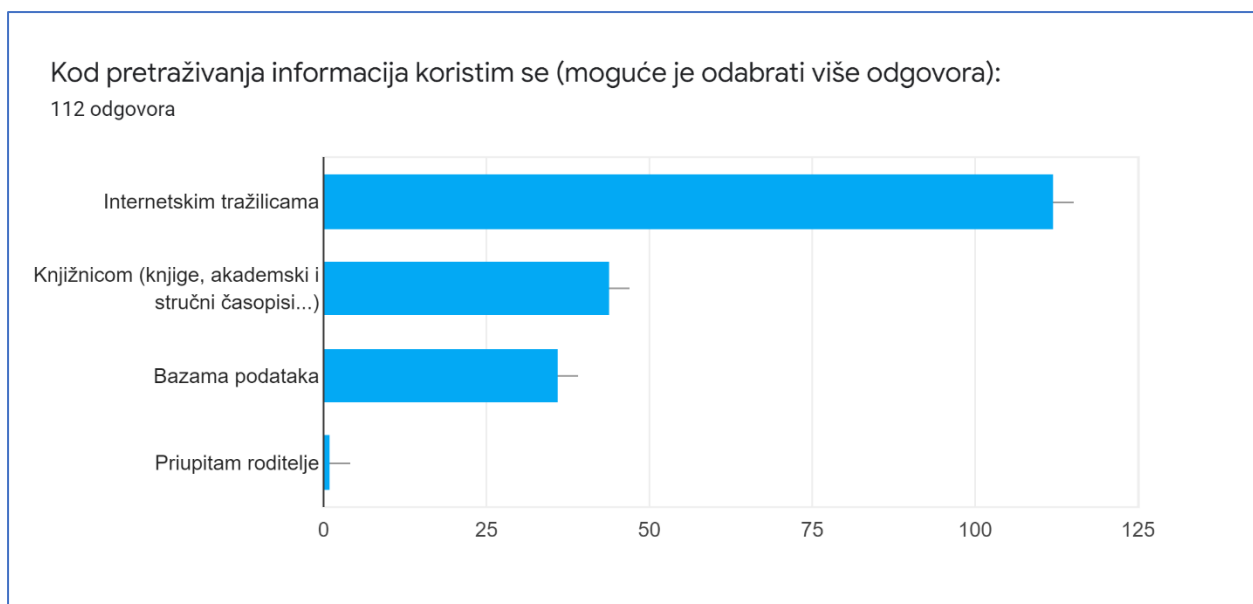
Slika 17 Prikaz korištenja tehnologije za pristup portalima, društvenim mrežama i medijima

Svojim razvitkom, tehnologija je isto tako olakšala brojne aspekte života i proširila spektar načina na koji se može koristiti, pritom utječući i na elemente pretraživanja, uporabe i baratanja informacijama. Trećim pitanjem ispituje se korištenje tehnologije upravo za te svrhe, a rezultati prikazuju podatke slične prethodnom pitanju. Stoga, s tvrdnjom „Tehnologiju koristim za istraživanje, pronalaženje, pristupanje i korištenje informacija.“ u potpunosti se složilo 67 ispitanika, odnosno 59,8 % od ukupnog broja ispitanih. Svoje slaganje s tvrdnjom potvrdilo je 32 ispitanika (28,6 %), dok se tri ispitanika (2,7 %) ne slaže s postavljenom tvrdnjom. 8,9 % od 112 osoba se niti ne slaže niti slaže, preciznije njih 10. Nema ispitanika kojih se u potpunosti ne slažu s danom tvrdnjom.

Slika 18 Prikaz korištenja tehnologije za istraživanje, pronalaženje, pristupanje i korištenje informacija

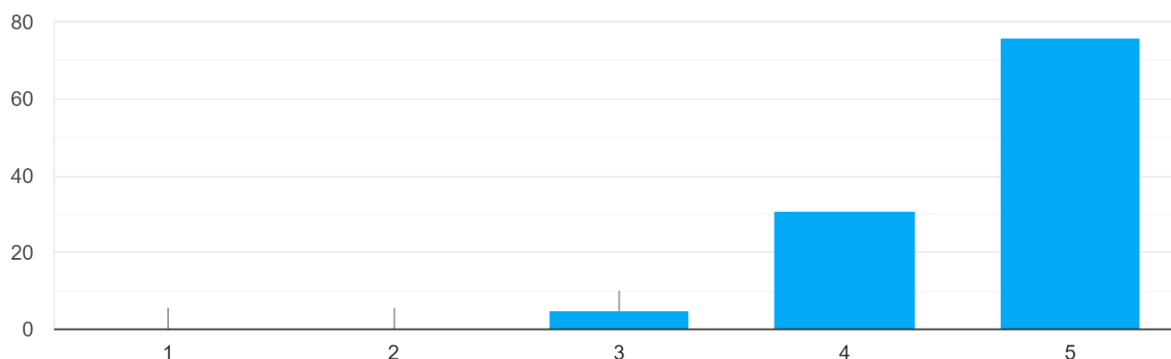
Iduće pitanje provjerava kojim se sve izvorima mladi koriste pri pretraživanju informacija. Pitanje je poluotvorenog tipa, gdje se među već ponuđenim odgovorima, od kojih se može izabrati nekoliko njih ili svi, mogu ponuditi i vlastiti odgovori. Dakle, na pitanje „Kod pretraživanja informacija koristim se:“ svih 112 ispitanika, dakle 100%, koristi se internetskim tražilicama. Svi posežu za internetom kod pronalaženja i korištenja informacija, najčešće zbog iznimno lake dostupnosti i brzine dolaska do istih što je velika prednost, posebice u današnjem užurbanom svijetu. No, upravo zbog toga trebalo bi se više razvijati vrednovanje, kako bi se u moru informacija znalo odabrati one najpouzdanije, najkvalitetnije i najrelevantnije. Osim toga, 39,3 % ispitanika koristi se knjižnicom kako bi putem knjiga, akademskih i stručnih časopisa i tome sličnim izvorima došli do željenih informacija. Bazama podataka koristi se 32,1 % ispitanih. Dok je samo jedan ispitanik naveo vlastiti odgovor da do traženih informacija dolazi i tako da upita roditelje.

Slika 19 Prikaz korištenih izvora pri pretraživanju informacija

Petom stavkom ovoga seta pitanja provjerava se smatraju li se ispitanici informacijski pismenima. S tvrdnjom „Smatram se informacijski pismenom osobom (učinkovito pretražujem informacije, upućen sam pri odabiru i vrednovanju informacija, s lakoćom koristim širok raspon medija, svrhovito koristim informacije...)“ u potpunosti se slaže 76 ispitanika. Njih 27,7 % slaže se s predstavljenom tvrdnjom dok se pet ispitanika, točnije 4,5 % od ukupnog broja ispitanih, niti ne slaže niti slaže. Nema ispitanika koji se smatraju informacijski nepismenima, odnosno onih koji se ne slažu ili u potpunosti ne slažu sa spomenutom tvrdnjom. Ovdje se mora uzeti u obzir kvaliteta samoprocjene ispitanika, u današnjem svijetu svi postaju primorani biti informacijski pismeni, no ovisno na kojoj razini i u kojem obliku.

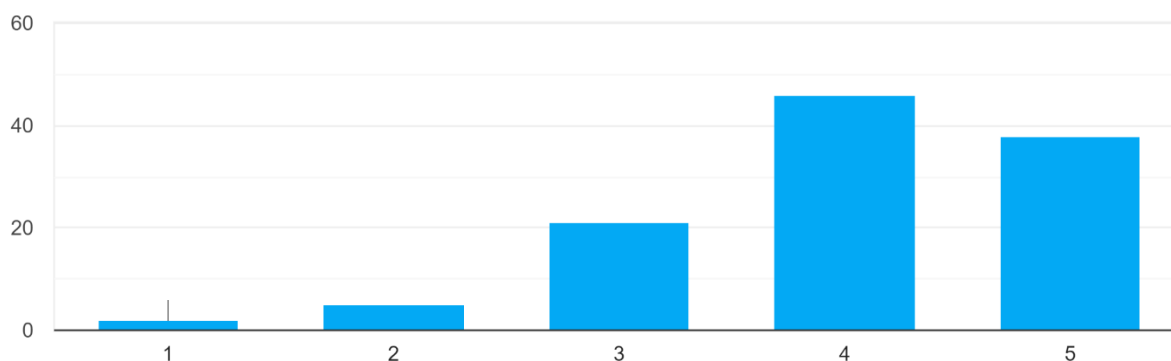
Smatram se informacijski pismenom osobom (učinkovito pretražujem informacije, upućen sam pri odabiru i vrednovanju informacija, s lakoćom koris...ok raspon medija, svrhovito koristim informacije...)
112 odgovora

Slika 20 Prikaz procjene informacijske pismenosti

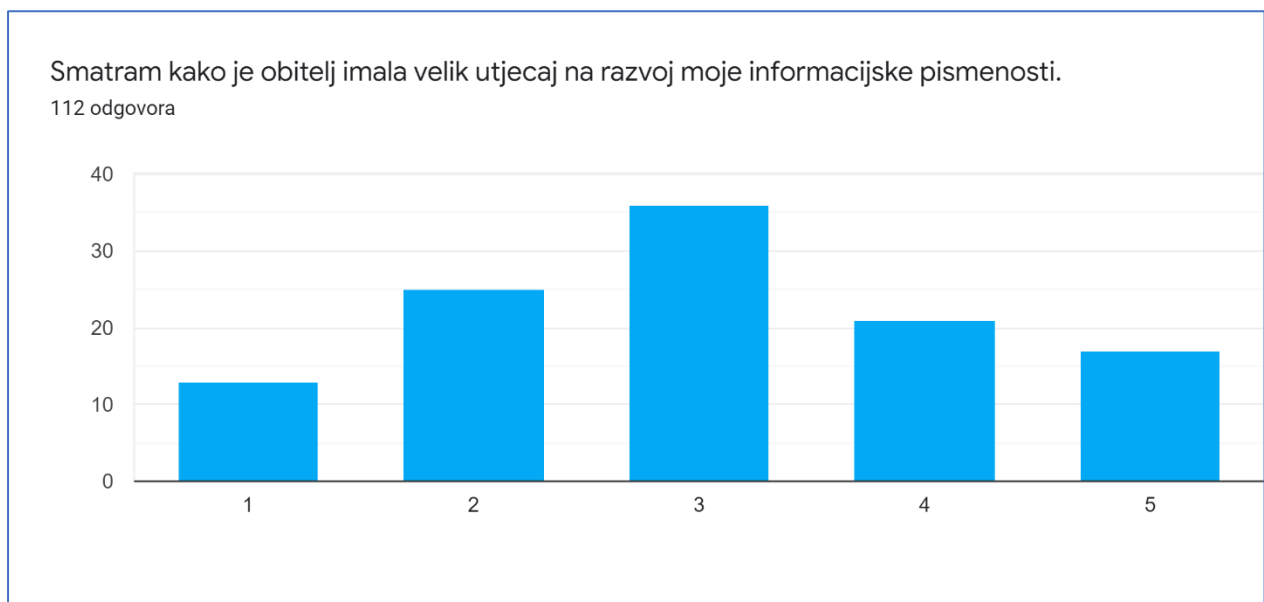
Idućim pitanjem istražuje se stav ispitanika o informacijskoj pismenosti članova njihove uže obitelji. Pretpostavlja se da će informacijski pismena obitelj pozitivno utjecati i na razvoj informacijske pismenosti djece. S tvrdnjom „Smatram kako su članovi moje uže obitelji (roditelji, braća i sestre) informacijski pismeni.“ u potpunosti se ne slažu 2 ispitanika, pet ispitanika (4,5 %) iskazalo je svoje neslaganje s predstavljenom tvrdnjom. 18,8 % ispitanika neutralnog je stava, odnosno niti se slažu niti se ne slažu dok se 41,1 % slaže. 38 ispitanika (33,9 %) smatra kako su članovi njihove uže obitelji informacijski pismeni, odnosno u potpunosti se slaže s citiranom tvrdnjom.

Smatram kako su članovi moje uže obitelji (roditelji, braća i sestre) informacijski pismeni.
112 odgovora

Slika 21 Prikaz procjene informacijske pismenosti članova uže obitelji

13 ispitanika smatra kako obitelj nije značajno utjecala na razvoj njihove informacijske pismenosti, što je dokazano njihovom ocjenom jedan „ uopće se ne slažem“ za tvrdnju „Smatram kako je obitelj imala velik utjecaj na razvoj moje informacijske pismenosti.“. Sljedeći podatak ističe neslaganje s tvrdnjom, što je slučaj kod 25 ispitanika, Slično tome, 21 ispitanik slaže se s predstavljenom tvrdnjom, dok ih se 17 u potpunosti slaže. Najveći udio ispitanika, 32,1 % neutralnog je stajališta. Ovakvim rezultatima vidljivo je da roditelji nisu imali utjecaj velikog značaja na razvoj informacijske pismenosti, dapače većina njih vjerojatno ni ne razmišlja o tome pri izlaganju djece tehnologiji, već o tome kako mogu umanjiti njen štetan utjecaj, a opet dopustiti djeci da je koriste za zadovoljavanje vlastitih želja i potreba.

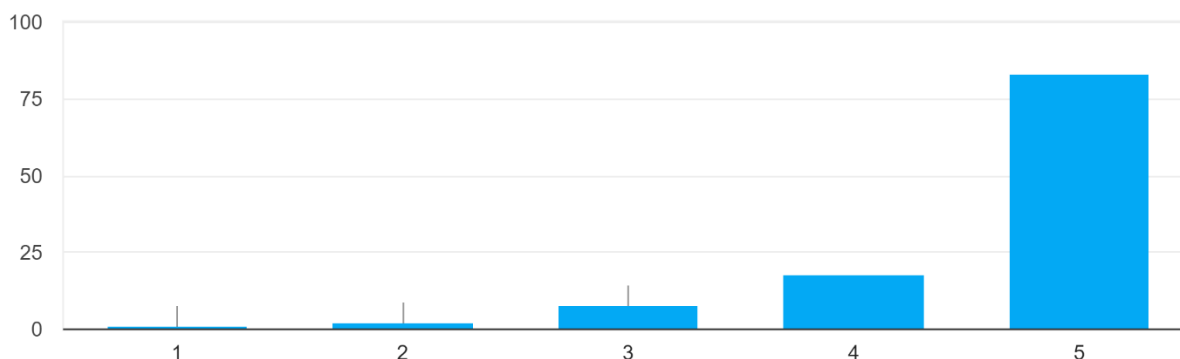
Slika 22 Prikaz utjecaja obitelji na razvoj informacijske pismenosti

Zadnja dva pitanja ovoga seta, ali i čitavog anketnog upitnika uspoređuju vještine baratanja tehnologijom i pretraživanja informacija ispitanika i njihovih roditelja.

S preposljednjom tvrdnjom „Smatram kako posjedujem bolje vještine baratanja informacijsko-komunikacijskom tehnologijom od svojih roditelja/skrbnika.“ u potpunosti se slaže 74,1 % ispitanika, dok se samo jedan ispitanik uopće ne slaže. 18 ispitanika potvrdilo je kako se slažu sa spomenutom tvrdnjom te se njih dvoje ne slaže. Ovi rezultati mogu se povezati s brojnim faktorima, posebice generacijskim jazom ispitanika i njihovih roditelja. Ispitanici su odrastali u doba kada se u sve više aspekata života uključivalo korištenje tehnologije, samim time razvijale su se i sposobnosti baratanja istom od ranije dobi, stoga ovi rezultati nisu nimalo začuđujući ili neočekivani.

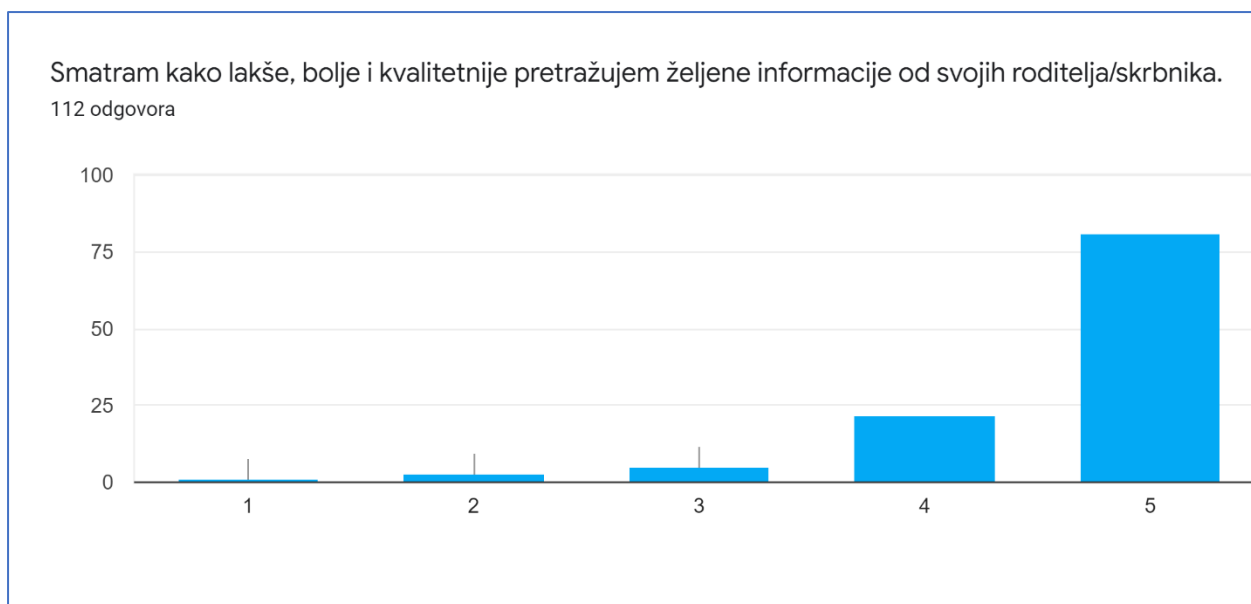
Smatram kako posjedujem bolje vještine baratanja informacijsko komunikacijskom tehnologijom od svojih roditelja/skrbnika.

112 odgovora

Slika 23 Prikaz vještine baratanja IKT-om u odnosu na roditelje/skrbnike

Lakoća pretraživanja informacija u odnosu na roditelje ispitanika istražuje se putem posljednje tvrdnje ovog anketnog upitnika, koja glasi: „Smatram kako lakše, bolje i kvalitetnije pretražujem željene informacije od svojih roditelja/skrbnika.“ s kojom se 72,3 % ispitanih u potpunosti slaže. Samo jedan ispitanik izrazio je potpuno neslaganje s ovom tvrdnjom. Učenici i studenti u današnje vrijeme primorani su koristiti razne izvore informacija pri sastavljanju brojnih radova, samim time očekivano je da drugačije pristupaju pretraživanju i prikupljanju informacija u odnosu na njihove roditelje. Životne navike, aktivnosti i obveze u digitalno doba zahtijevaju maksimalnu prilagodbu i učenje raznih vještina, pa tako i bolje i kvalitetnije pretraživanje i prikupljanje informacija.

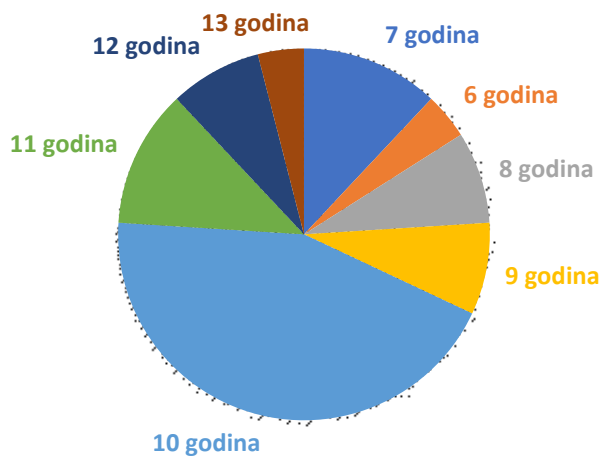
Slika 24 Prikaz lakoće pretraživanja informacija u odnosu na roditelje

Podaci koji predstavljaju postavljenu hipotezu da su ispitanici procijenjenog iznadprosječnog socioekonomskog statusa u ranijoj dobi imali pristup tehnologiji od ostatka ispitanih su sljedeći: od ukupno 26 ispitanika iznadprosječnog socioekonomskog statusa, 11 njih (42,3 %) prvi mobitel posjedovalo je u dobi od 10 godina, po jedan ispitanik prvi mobitel imao je u dobi od 6, 13 i 14 godina. Dva ispitanika prvi mobitel dobila su u dobi od osam godina, a isti podaci vrijede i za dob od devet i dvanaest godina. U dobi od sedam godina tri su ispitanika imala prvi mobitel, a isto vrijedi i za dob od 11 godina.

Što se tiče posjedovanja prvog računala, tableta ili prijenosnog računala kod ispitanika iznadprosječnog socioekonomskog statusa podaci su sljedeći: po jedan ispitanik prvo računalo, tablet ili prijenosno računalo posjedovao je u dobi od 4, 5, 7, 8, 9 i 11 godina. Za pet ispitanika to je dob od 10 godina, dok je za njih troje ta dob od 12 godina. Četiri ispitanika prvo računalo, prijenosno računalo ili tablet imali su u dobi od 13, a njih dvoje u dobi od 14 godina. Za četiri ispitanika to je dob od 15 godina, a za njih dvoje dob od 16 godina.

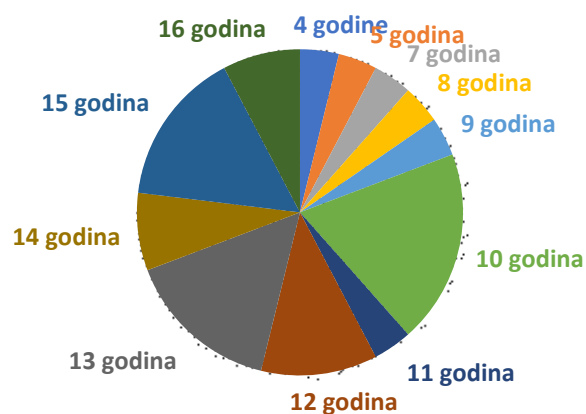
Ovim podacima vidljivo je da socioekonomski status ne mora nužno imati utjecaj na posjedovanje informacijsko-komunikacijske tehnologije. Razlog tome može biti i potreba za posjedovanjem nekih od tehnoloških uređaja iz nebrojenih razloga, pa će ljudi svoja primanja, neovisne o tome kolika su, izdvojiti na tehnologiju kako bi djeci ispunili želje i potrebe ili im tako omogućili lakše uklapanje u okolinu i društvo. Jesu li to pravi i ispravni razlozi posjedovanja informacijsko-komunikacijskih tehnologija pitanje je kojim se zadire u nova, široka poručja, ali i osobne stavove.

DOB POSJEDOVANJA PRVOG MOBITELA KOD ISPITANIKA IZNADPROSJEČNOG SOCIOEKONOMSKOG STATUSA

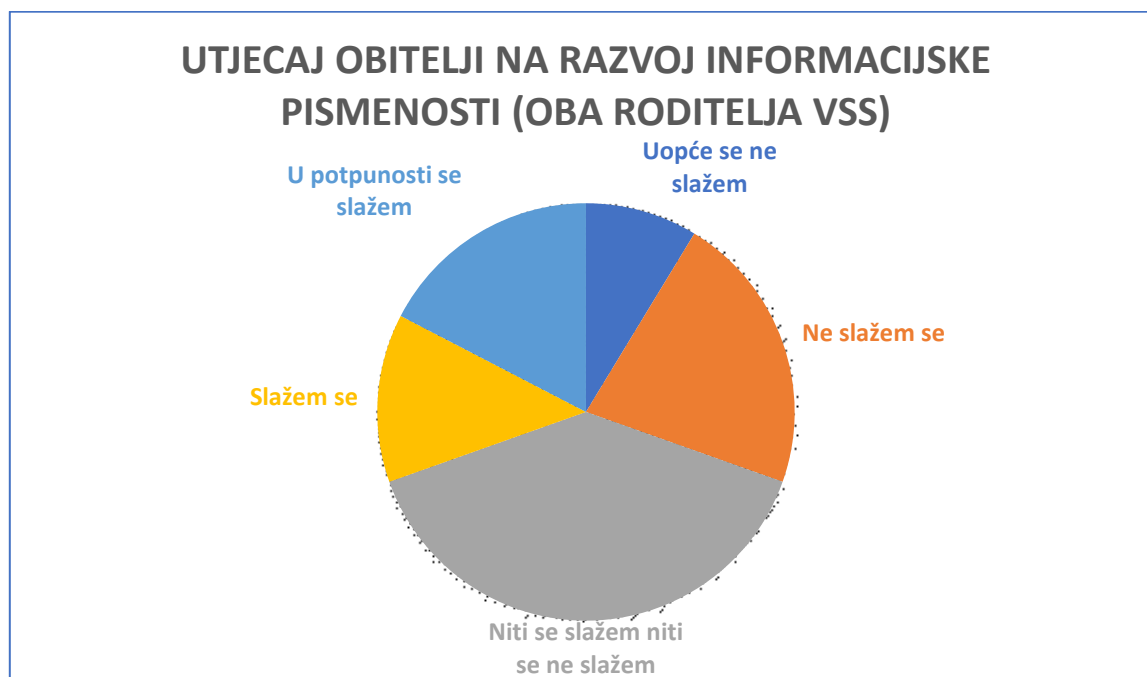
Slika 25 Prikaz dobi posjedovanja prvog mobitela ispitanika iznadprosječnog socioekonomskog statusa

DOB POSJEDOVANJA PRVOG RAČUNALA/PRIJENOSNOG RAČUNALA/TABLETA ISPITANIKA IZNADPROSJEČNOG SOCIOEKONOMSKOG STATUSA

Slika 26 Prikaz dobi posjedovanja prvog računala/prijenosnog računala/tableta ispitanika iznadprosječnog socioekonomskog statusa

Kako bi se provjerila posljednja hipoteza analiziralo se hoće li obitelj imati veći utjecaj na razvoj informacijske pismenosti ispitanika ako oba roditelj/skrbnika imaju visoku stručnu spremu. Kod 23 od ukupno 112 ispitanika oba roditelja imaju visok stupanj obrazovanja (diplomirani fakultet, akademiju, magisterij ili doktorat). Njih dvoje uopće se ne slaže s tvrdnjom da je obitelj imala velik utjecaj na razvoj njihove informacijske pismenosti, a pet ispitanika izjavilo je neslaganje s postavljenom tvrdnjom. 9 ispitanika niti se ne slaže niti se slaže sa spomenutom tvrdnjom, troje se slaže, dok se njih četvero u potpunosti slaže. Iako se lako može očekivati da će roditelji visoke stručne spreme imati veći utjecaj na razvoj informacijske pismenosti, na ovom prigodnom uzorku vidljivo je kako nužno ne mora biti tako. Visok stupanj obrazovanja ne mora se nužno vezati uz kvalitetno razvijenu informacijsku pismenost ili osviještenost o važnosti iste.

Slika 27 Prikaz utjecaja obitelji na razvoj informacijske pismenosti (oba roditelja VSS)

3.4. Analiza rezultata istraživanja

Prva hipoteza istraživanja kako se mladi smatraju informacijski pismenima i kako posjeduju bolje vještine baratanja informacijsko komunikacijskim-tehnologijama od starijih članova svoje obitelji, konkretnije roditelja je većinski potvrđena. Mogući razlog tome je i ranija dostupnost informacijsko-komunikacijske tehnologije. Dobar pokazatelj toga može biti dob posjedovanja prvog mobitela ili računala, što je većinski u ovom slučaju dob od 10 i 12 godina, a s obzirom na to da je riječ o ispitanicima u dobi od 18. do 24. godine možemo zaključiti da oni i njihovi roditelji nisu odrastali u istom tehnološkom okruženju.

Sljedeća pretpostavka jest kako mladi misle da su roditelji imali pozitivan utjecaj na razvoj njihove informacijske pismenosti te na njihovo učenje korištenja tehnologije. Stav ispitanika ovog prigodnog uzorka oko utjecaja roditelja na razvitak njihove informacijske pismenosti većinski je neutralan te su rezultati podjednako raspršeni kroz čitavu Likertovu skalu kojom se vršila procjena, čime se može zaključiti da je ovo poprilično individualno područje koje bi se trebalo detaljnije ispitati. Kao što je već spomenuto većina mladih tehnologiju je naučilo koristiti samostalno čime se ne potvrđuje druga stavka druge hipoteze.

Trećom pretpostavkom ističe se povezanost faktora većeg socioekonomskog statusa obitelji s ranijom dobi posjedovanja prvog mobitela ili računala. Dobivenim rezultatima vidljivo je kako ovaj faktor nema prevelik utjecaj na raniju dob posjedovanja tehnoloških uređaja.

Analizom dobivenih podataka potvrđeno je kako mladi najčešće kao izvor pretraživanja informacija koriste Internet. Nimalo začuđujući podatak je da svih 112 ispitanika ovog istraživanja koristi Internet kako bi došli do željenih i sebi potrebnih informacija.

Dobivenim podacima prikazano je da obitelj, unutar koje su oba roditelja visoke stručne spreme, nema veći utjecaj na razvoj informacijske pismenosti djece, odnosno ispitanika. Najzastupljenije je neutralno stajalište u oba slučaja, kod čitavog broja ispitanika kao i kod 23 ispitanika čija oba roditelja imaju visoku stručnu spremu. Ovo područje također bi se trebalo detaljnije proučiti, uzevši u obzir i neke druge faktore koji bi mogli utjecati na razvoj informacijske pismenosti osim stupnja obrazovanja roditelja, kako bi se dobili konkretniji podaci.

5. Zaključak

Iako se odgojno-obrazovnim sustavom očito promiče informacijsko opismenjavanje djece, glavni interes ovog istraživanja bio je utjecaj obitelji na razvoj informacijske pismenosti i korištenje informacijsko-komunikacijskom tehnologijom. Analizom rezultata provedenog istraživanja lako se dolazi do određenih zaključaka. Primjerice, većina mladih samostalno je naučilo koristiti se tehnologijom te ju najčešće koristi za očekivane svrhe, pristup društvenim mrežama, portalima te za virtualne oblike komunikacije. Opće je prihvaćeno koristiti tehnologiju za razonodu i razne oblike zabave, posebice kod djece i mladih, no upravo iz tog razloga javlja se pitanje koliko obitelj potiče korištenje tehnologije s nekom drugom namjerom, poput razvitka informacijske pismenosti.

Uloga roditelja u životu djece je sveobuhvatna. Često se najveći fokus stavlja na odgoj, dok se obrazovanje koje roditelji mogu pružiti djeci zanemaruje. Ovim istraživanjem dokazalo se da obitelj često ne koristi sve svoje potencijale te da se zanemaruju stvari koje jednoga dana u životu mogu puno značiti, posebice kada je riječ o tehnološkom svijetu čiji napredak je gotovo nemoguće ažurno pratiti. Može se naslutiti kako je informacijska pismenost općenito podosta zapostavljena, stoga se ne može očekivati velik utjecaj roditelja na poticanje njenog razvitka kada ni oni sami vjerojatno nisu dovoljno upoznati s tim pojmom, njenim potencijalima i važnosti. Iako je ovo istraživanje provedeno na prigodnom uzorku, potreba o osviještavanju uloge informacijske pismenosti, njenom promicanju i razvoju lako se može generalizirati. Znanja i vještine budućih generacija ne mogu se prepustiti isključivo odgojno-obrazovnom sustavu, u obzir se moraju uzeti višestruke uloge roditelja, članova obitelji, prijatelja i vršnjaka, koji uvelike mogu utjecati na usvajanje i usavršavanje raznih vještina i znanja.

6. Literatura

1. Bawden, D. Information and digital literacies: a review of concepts. // Journal of Documentation, 57, 2(2001), str. 218–259. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/EUM0000000007083/full/html> (24. svibnja 2022.).
2. Čepić, R. Pismenost odraslih u društvenom kontekstu: magistarska radnja. Rijeka, 1997.
3. Golijanin, D., Miljković, M. Z., Alčaković, S. S., Gavrilović, J. M., Savković, M. Z., Stamenković, D. J. Generacija Z, Internet i obrazovanje. // Sinteza, (2014), str. 506–509. URL: https://www.researchgate.net/publication/269127259_Generacija_Z_Internet_i_obazovanje (22. svibnja 2022.).
4. Maravić, J. Cjeloživotno učenje. // Edupoint, 3, (2003), URL: <http://edupoint.carnet.hr/casopis/17/clanci/5.html> (23. svibnja 2022.).
5. McTavish, M. I get my facts from the Internet: A case study of the teaching and learning of information literacy in in-school and out-of-school contexts. // Journal of Early Childhood Literacy, 9, 1(2009), str. 3–28. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1468798408101104> (6. svibnja 2022.).
6. Mikelić Preradović, N., Lešin, G., & Šagud, M. Investigating Parents' Attitudes towards Digital Technology Use in Early Childhood: A Case Study from Croatia. // Informatics in education, 15, 1(2016), str. 127–146. URL: https://www.researchgate.net/publication/303239769_Investigating_Parents'_Attitudes_towards_Digital_Technology_Use_in_Early_Childhood_A_Case_Study_from_Croatia (23. svibnja 2022.).
7. Mlinarević, I., Stanić, I., i Zdravec, T. Primjena informacijske i komunikacijske tehnologije u odgojno-obrazovnom sustavu kao polazište nastavi usmjerenoj na učenika u osnovnim i srednjim školama. // Knjižničarstvo. 19, 1-2(2015), str. 47–60. URL: <https://hrcak.srce.hr/239658> (18. svibnja 2022.).
8. Rončević, M., i Vrcelj, S. Uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologija u odgojno-obrazovnom radu s generacijom Z. // Odgojno-obrazovne teme. 3, 5(2020), str. 41–64. URL: <https://hrcak.srce.hr/clanak/362570> (6. svibnja 2022.).
9. Špiranec, S., Banek Zorica, M. Informacijska pismenost: teorijski okvir i polazišta. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

Uloga obitelji u informacijskom odgoju djece

Sažetak

Ovim radom istražuje se faktor neformalnog odgojno-obrazovnog okruženja, konkretnije obitelji na korištenje informacijsko komunikacijskih tehnologija te sukladno tome, mogućnost i poticaj razvoja informacijske pismenosti, način na koji djeca i mladi steču tehnološka znanja, koliko samostalno, koliko od strane roditelja ili tuđim utjecajem, dana sloboda i mogućnost korištenja tehnologije, izvori za pretraživanje informacija, svrhe korištenja tehnologije, dob posjedovanja prvog od nekih tehnoloških uređaja te utjecaj obitelji na poticanje samostalnog pretraživanja, baratanja i dijeljenja informacija. Provedenom online anketom ispitali su se i faktori koji mogu utjecati na istraživano područje, poput socioekonomskog statusa obitelji, stupnja obrazovanja roditelja, mogućnost korištenja tehnologije, informacijska pismenost članova obitelji i njihove sposobnosti korištenja informacijsko-komunikacijskom tehnologijom. Teorijskim okvirom predstavljen je koncept cjeloživotnog učenja i informacijske pismenosti, njihova povezanost s odgojno-obrazovnim sustavom te uloga informacijsko-komunikacijske tehnologije kao poveznice navedenih područja.

Istraživanje je provedeno putem online anketnog upitnika među 112 ispitanika u dobi od 18 do 24 godine, metodom snježne grude.

Ključne riječi: informacijska pismenost, obitelj, IKT, odgoj, roditelji

Role of the Family in Information Education

Summary

This paper investigates the factor of informal educational environment, specifically families, on the use of information and communication technologies and, accordingly, the possibility and incentive of information literacy, the way in which children and young people acquire technological knowledge, be that independently, by parents or others. It also explores whether children are given freedom and opportunity to use technology, which sources for searching information they use, what are the main purposes of technology use, the age of owning the first technological device and the influence of family on encouraging independent search, handling and sharing of information. The online survey also examined the factors that may affect the research area, such as socioeconomic status of families, level of education of parents, ability to use technology, information literacy of family members and their ability to use information and communication technology. The theoretical framework presents the concept of lifelong learning and information literacy, their connection with the educational system and the role of information and communication technology as a link between these areas.

The research was conducted through an online questionnaire among 112 respondents aged 18 to 24, using the snowball method.

Key words: information literacy, family, ICT, upbringing, parents

Popis slika

Slika 1 Prikaz ispitanika prema spolu	11
Slika 2 Prikaz dobi ispitanika	11
Slika 3 Radni status ispitanika.....	12
Slika 4 Prikaz stručne spreme očeva ispitanika	13
Slika 5 Prikaz stručne spreme majki ispitanika	13
Slika 6 Prikaz procjene socioekonomskog statusa obitelji ispitanika	14
Slika 7 Prikaz ispitanika s braćom i/ili sestrama	14
Slika 8 Prikaz dobi posjedovanja prvog mobitela	15
Slika 9 Prikaz dobi posjedovanja prvog računala, prijenosnog računala ili tableta.....	16
Slika 10 Prikaz pristupa IKT-u za zadovoljavanje potreba odgoja i obrazovanja	17
Slika 11 Prikaz dane slobode pri korištenju IKT-a	17
Slika 12 Prikaz kontrole sadržaja koji djeca konzumiraju tehnologijom	18
Slika 13 Prikaz korištenja IKT-a (prikupljanje, pretraživanje, korištenje informacija) od strane roditelja	19
Slika 14 Prikaz poticaja roditelja na pretraživanje informacija.....	20
Slika 15 Prikaz utjecaja braće i/ili sestara na korištenje IKT-a.....	20 21
Slika 16 Prikaz utjecaja okoline na učenje korištenja tehnologije.....	21 22
Slika 17 Prikaz korištenja tehnologije za pristup portalima, društvenim mrežama i medijima	22
Slika 18 Prikaz korištenja tehnologije za istraživanje, pronalaženje, pristupanje i korištenje informacija	23
Slika 19 Prikaz korištenih izvora pri pretraživanju informacija.....	24
Slika 20 Prikaz procjene informacijske pismenosti.....	25
Slika 21 Prikaz procjene informacijske pismenosti članova uže obitelji.....	25
Slika 22 Prikaz utjecaja obitelji na razvoj informacijske pismenosti.....	26
Slika 23 Prikaz vještine baratanja IKT-om u odnosu na roditelje/skrbnike	27
Slika 24 Prikaz lakoće pretraživanja informacija u odnosu na roditelje	28
Slika 25 Prikaz dobi posjedovanja prvog mobitela ispitanika iznadprosječnog socioekonomskog statusa.....	29

Slika 26 Prikaz dobi posjedovanja prvog računala/prijenosnog računala/tableta ispitanika iznadprosječnog socioekonomskog statusa.....	29
Slika 27 Prikaz utjecaja obitelji na razvoj informacijske pismenosti (oba roditelja VSS)	30

Prilog: Anketa

1. **Spol:** M/Ž
2. **Dob:**
3. **Trenutno stanje:**
 - Učenik
 - Student
 - Zaposlen
 - Ostalo:
4. **Razina obrazovanja oca/skrbnika:**
 - NSS – niža stručna sprema (osnovna škola)
 - SSS - srednja stručna sprema (srednja škola)
 - VŠS – viša stručna sprema (1. stupanj fakulteta, stručni studij, viša škola)
 - VSS – visoka stručna sprema (fakultet (diplomirani), akademija, magisterij, doktorat)
5. **Razina obrazovanja majke/skrbnice:**
 - NSS – niža stručna sprema (osnovna škola)
 - SSS - srednja stručna sprema (srednja škola)
 - VŠS – viša stručna sprema (1. stupanj fakulteta, stručni studij, viša škola)
 - VSS – visoka stručna sprema (fakultet (diplomirani), akademija, magisterij, doktorat)
6. **Kako procjenjujete socioekonomski status svoje obitelji?**
 - Ispod prosjeka
 - Prosječan
 - Iznad prosjeka
 - Ne mogu procijeniti
7. **Imam braću/sestre:** da/ne
8. **Prvi mobitel imao/-la sam u dobi od __ godina**
9. **Prvo računalo/prijenosno računalo/tablet imao/-la sam u dobi od __ godina**
10. **Tijekom djetinjstva/odrastanja sam imao/-la pristup informacijsko komunikacijskim tehnologijama dovoljan za zadovoljavanje potreba odgoja i obrazovanja.**
(likertova skala od 1 do 5; 1- uopće se ne slažem, 5- u potpunosti se slažem)
1 2 3 4 5
11. **Roditelji/skrbnici su ograničavali i kontrolirali vrijeme koje sam provodio/-la koristeći tehnologiju.**
(likertova skala od 1 do 5; 1- uopće se ne slažem, 5- u potpunosti se slažem)
1 2 3 4 5
12. **Roditelji/skrbnici su kontrolirali sadržaje koje gledam/istražujem/proučavam koristeći tehnologiju.**
(likertova skala od 1 do 5; 1- uopće se ne slažem, 5- u potpunosti se slažem)
1 2 3 4 5

- 13. Roditelji/skrbnici koriste informacijsko komunikacijske tehnologije u svrhu prikupljanja, pretraživanja i korištenja informacija.**
(likertova skala od 1 do 5; 1- uopće se ne slažem, 5- u potpunosti se slažem)
1 2 3 4 5
- 14. Kada mi nešto nije bilo jasno (neki pojam, termin, naziv, značenje riječi...) roditelji/skrbnici su me poticali da sam/-a istražim i pronađem odgovor na svoje pitanje.**
(likertova skala od 1 do 5; 1- uopće se ne slažem, 5- u potpunosti se slažem)
1 2 3 4 5
- 15. (ukoliko imate braću i/ili sestre) Braća i/ili sestre su utjecali na moje korištenje informacijsko komunikacijskih tehnologija.**
(likertova skala od 1 do 5; 1- uopće se ne slažem, 5- u potpunosti se slažem)
1 2 3 4 5
- 16. Tehnologiju sam naučio/-la koristiti:**
- Samostalno
 - Uz pomoć roditelja
 - Uz pomoć braće/sestara
 - Utjecajem vršnjaka
 - Ostalo:
- 17. Tehnologiju najčešće koristim za pristup portalima, društvenim mrežama, medijima i za komunikaciju.**
(likertova skala od 1 do 5; 1- uopće se ne slažem, 5- u potpunosti se slažem)
1 2 3 4 5
- 18. Tehnologiju koristim za istraživanje, pronalaženje, pristupanje i korištenje informacija.**
(likertova skala od 1 do 5; 1- uopće se ne slažem, 5- u potpunosti se slažem)
1 2 3 4 5
- 19. Kod pretraživanja informacija koristim se (moguće je odabrati više odgovora):**
- Internetskim tražilicama
 - Knjižnicom (knjige, akademski i stručni časopisi..)
 - Bazama podataka
 - Ostalo:
- 20. Smatram se informacijski pismenom osobom (učinkovito pretražujem informacije, upućen sam pri odabiru i vrednovanju informacija, s lakoćom koristim širok raspon medija, svrhovito koristim informacije...)**
(likertova skala od 1 do 5; 1- uopće se ne slažem, 5- u potpunosti se slažem)
1 2 3 4 5
- 21. Smatram kako su članovi moje uže obitelji (roditelji, braća i sestre) informacijski pismeni.**
(likertova skala od 1 do 5; 1- uopće se ne slažem, 5- u potpunosti se slažem)
1 2 3 4 5

22. Smatram kako je obitelj imala velik utjecaj na razvoj moje informacijske pismenosti.

(likertova skala od 1 do 5; 1- uopće se ne slažem, 5- u potpunosti se slažem)

1 2 3 4 5

23. Smatram kako posjedujem bolje vještine baratanja informacijsko komunikacijskom tehnologijom od svojih roditelja/skrbnika.

(likertova skala od 1 do 5; 1- uopće se ne slažem, 5- u potpunosti se slažem)

1 2 3 4 5

24. Smatram kako lakše, bolje i kvalitetnije pretražujem željene informacije od svojih roditelja/skrbnika.

(likertova skala od 1 do 5; 1- uopće se ne slažem, 5- u potpunosti se slažem)

1 2 3 4 5